

Autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych

Załącznik 2

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'J' followed by a horizontal line and a small flourish.

1. Imię i nazwisko

- Olga Julita Joanna Janikowska

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

- Dyplom doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 23 maja 2006 roku. Tytuł rozprawy doktorskiej – Rola lokalnej społeczności w kształtowaniu rozwoju gminy na przykładzie „regionu” babiogórskiego. Promotor prof. zw. dr hab. Piotr Dobrowolski; recenzenci: dr hab. prof. UAM Zbigniew Blok; dr hab. prof. UŚ Sylwester Wróbel;
- Dyplom magistra politologii uzyskany na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w dniu 12 lipca 2001 roku;

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych

Od 01.10. 2006 r jestem zatrudniona na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze godzin na stanowisku adiunkta w Górnośląskiej Wyższej Szkole Handlowej im. W. Korfańskiego w Katowicach.

Prowadzałam również wykłady, ćwiczenia oraz seminaria magisterskie w Wyższej Szkole Bankowej w Dąbrowie Górniczej oraz Wyższej Szkole Humanistyczno- Ekonomicznej w Łodzi.

4. **Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule z zakresu sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):**

Cykl publikacji powiązanych tematycznie zatytułowany:

Interdyscyplinarna konceptualizacja reform współczesnego ładu międzynarodowego w stronę demokracji kosmopolityczno- deliberowanej. Od lokalnej partycypacji do globalnego współrządzenia.

Cykl publikacji powiązanych tematycznie zakończony jest monografią *Demokracja kosmopolityczno-deliberatywna. Polityczno-ekonomiczne uwarunkowania ładu międzynarodowego* [ISBN 978-83-60953-93-8] Wydawnictwo Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej, recenzenci: dr hab. Marian Mitręga, Uniwersytet Śląski; prof. dr hab. Andrzej Kiepas, Uniwersytet Śląski/ Politechnika Śląska.

Omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Składowe cyklu powiązanych publikacji *Interdyscyplinarna konceptualizacja reform współczesnego ładu międzynarodowego w stronę demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej. Od lokalnej partycypacji do globalnego współrządzenia*, tworzą: monografia końcowa cyklu, trzy monografie oraz dziesięć doniesień naukowych, w tym siedem w języku angielskim (tabela 1), wszystkie publikacje tworzące cykl są mojego autorstwa (100%).

Tabela 1 Elementy cyklu publikacji powiązanych tematycznie *Interdyscyplinarna konceptualizacja reform współczesnego ładu międzynarodowego w stronę demokracji kosmopolityczno-deliberowanej. Od lokalnej partycypacji do globalnego współrządzenia.*

1. Janikowska O. (2017) <i>Demokracja kosmopolityczno-deliberatywna. Polityczno-ekonomiczne uwarunkowania ładu międzynarodowego</i>. [Monografia: ISBN 978-83-60953-93-8]. 2. Janikowska O. (2016) Konstrukcje kosmopolitycznych tożsamości (w:) O. Janikowska, J. Słodczyk (red.) <i>Globalna sprawiedliwość</i>, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole [ISBN 978-83-7395-711-4]. 3. Janikowska O. (2016) Demokracja kosmopolityczno-deliberatywna - proponowana reforma systemu <i>global governance</i> (w:) O. Janikowska, J. Słodczyk (red.) <i>Globalna sprawiedliwość</i>, Wydawnictwo Uniwersytetu

- Opolskiego, Opole [ISBN 978-83-7395-711-4].
4. Janikowska O. (2015) The Cosmopolitan Identity in the Era of the Knowledge Society and the Internet, *Studies in Global Ethics and Global Education*, no 4, pp. 3-17.
 5. Janikowska O. (2014) Global Governance as Determinant for Cosmopolitan Democracy (w:) «Демидовские Чтения – Тула, Экономика И Образование», 369-374.
 6. Janikowska O. (2014) Kosmopolityzm instytucjonalny a zrównoważona gospodarka światowa, *Humanities and Social Sciences*, vol. XIX, 21 (3/2014), 59-69.
 7. Janikowska O. (2014) Deliberative democracy as the key element of global governance reforming, *Proceedings in Electronic International Interdisciplinary Conference*.
 8. Janikowska O. (2013) The nation state and the system of global governance, *Proceedings in Scientific Conference SCIECONF-2013*, The 1st International Virtual Scientific Conference.
 9. Janikowska O. (2013) *Sprawiedliwość i światocentryzm jako determinanty zrównoważonego rozwoju*, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice. [Monografia: ISBN 978-83-60953-73-0; e-book].
 10. Janikowska O. (2012) Democratization of global governance: from modern state to cosmopolitan governance, *Proceedings in Advanced Research in Scientific Areas, The 1st Virtual International Conference (ARSA-2012)*.
 11. Janikowska O. (2011) *Wybrane zagadnienia globalizacji. Ponowoczesna wizja rzeczywistości, hamulce zmian, trendy rozwojowe*, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice [Monografia: ISBN 978-83-60953-47-1] .
 12. Janikowska O. (2009) *Spółeczeństwo obywatelskie a rozwój lokalny*, Wydział Filozofii Chrześcijańskiej, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa, [Monografia: ISBN-978-83-60727-39-3].
 13. Janikowska O. (2008) Climate Changes as an Implication for Reform of the Political and Institutional Order, *Ekonomia i Środowisko* 2(34), 55-65.
 14. Janikowska O. (2008) Multi-Cultural Dimension of Sustainable Development, *Intercultural Dialogue and Management*, University Centre for Euro-Mediterranean Studies, Slovenia, and the European Institute of the Mediterranean, Barcelona.

Tytuł cyklu publikacji powiązanych tematycznie stanowi kwintesencję mojej naukowej drogi. Bowiem moje zainteresowania naukowe od zawsze były związane z dyscyplinami, które towarzyszą nauce o polityce. Są nimi między innymi socjologia, historii doktryn politycznych, psychologia społeczna, ekonomia, a w przypadku mojej działalności także i filozofia. Moje naukowe wybory nie są przypadkowe, ich soczewką od samego początku, były kwestie

związane z ładem międzynarodowym, których nie sposób rozpatrywać tylko na jednej płaszczyźnie. Są one swoistą kumulacją przemian i przeobrażeń świata w którym żyjemy, a ich opisanie, zbadanie czy też krytyczna analiza, oblige badacza tematu do szerokiego otwarcia się na ich wielopłaszczyznowość i interdyscyplinarność. Co więcej, konstrukcja normatywnego modelu współczesnego ładu międzynarodowego nie byłaby możliwa bez uchwycenia istoty globalizacji i zrozumienia szeregu inter i intra relacji zachodzących we współczesnym świecie. Przykładowo, kwestie ochrony środowiska można w dużej mierze traktować jako te, które kształtować będą międzynarodową politykę, poprzez porozumienia i umowy międzynarodowe. Czy, idąc dalej, procesy migracyjne, w tradycyjnym ujęciu opisywane przez socjologię, wpływać będą i już wpływają na stosunki międzynarodowe. Zatem, chcąc uchwycić istotę współczesnego ładu międzynarodowego, rozumianego w powyższym cyklu jako aktualny układ sił politycznych i gospodarczych, wyznaczony przez stan stosunków międzynarodowych, nie sposób uciec przed interdyscyplinarnością.

Monografia kończąca cykl publikacji będący przedmiotem oceny, jest nie tylko odniesieniem się do teorii ładu międzynarodowego jako zastanego stanu rzeczy, ale także propozycją jego reform, której sednem i osią jest włączenie aktorów społecznych w procesy decyzyjne.

W cyklu publikacji powiązanych tematycznie, przyjąłam założenie, iż system *global governance* tworzony jest przez państwa, sieć współczesnych międzynarodowych instytucji, która obejmuje reżimy, organizacje międzynarodowe i międzyrządowe, a także pozarządowe sieci formalne i nieformalne. Kształtują one niemal wszystkie aspekty życia społecznego: rozwój reżimu prawnego, ekologicznego i gospodarczego, a także działania w zakresie utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego.

System *global governance* wielokrotnie był i jest poddawany krytyce przez prospołeczne środowiska naukowe zajmujące się problematyką społeczną. Uznaje się, że przyczynia się on do multiplikowania nierówności i utrwalania wzorców niesprawiedliwości globalnej. Mimo to współcześnie, to właśnie system *global governance*, staje się synonimem ładu międzynarodowego.

Teza cyklu zamyka się w twierdzeniu, że współczesny ład międzynarodowy powinien poddany zostać szeregowi reform, których celem byłaby jego konwersja w stronę demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej.

Przyjęcie powyższej tezy dla cyklu publikacji powiązanych tematycznie sprawiło, że jego części składowe stanowią komplementarne prace naukowe, które ogniskują się i znajdują wspólny mianownik w monografii końcowej. Zatem, dla uporządkowania, podstawowe obszary badawcze, którymi się zajmowałam, tworzą następujące pola problemowe.

- Rozważania dotyczące globalizacji. To właśnie uchwycenie jej istoty wpłynęło bezpośrednio na zrozumienie zjawisk zachodzących we współczesnym świecie. Tutaj, z całą mocą objawiła się konieczność rozszerzenia oglądu rzeczywistości na kwestie nie tylko natury politycznej ale także społecznej, ekonomicznej, kulturowej i te związane z rozwojem techniki i technologii. Co więcej, to dzięki wnikliwej analizie literatury światowej, dostrzegalna staje się krytyczna debata dotycząca współczesnego ładu międzynarodowego.
- Współczesny ład międzynarodowy. Tutaj, moja uwaga ogniskowała się, nie tyle na jego definiowaniu jako takim, ale raczej na analizie jego oceny oraz próbie włączenia się do światowej debaty dotyczącej propozycji jego reform. Co zaowocowała międzynarodowymi publikacjami, oraz stworzeniem międzynarodowego i interdyscyplinarnego czasopisma naukowego, którego jestem redaktorem naczelnym.
- Zagadnienia związane z szeroko pojętą partycypacją społeczną w procesach decyzyjnych. Uznaję te kwestie za kluczowe, bowiem dogłębna analiza metod włączania aktorów społecznych w procesy decyzyjne od poziomu lokalnego do globalnego, stanowi ogniwo konstytuujące monografię końcową.
- Problematyka ochrony środowiska naturalnego, a dalej zagadnienia związane z rozwojem zrównoważonym. Ta płaszczyzna problemowa i jej analiza, stały się dla moich badań egzemplifikacją partycypacji społecznej w procesach decyzyjnych o globalnym zasięgu i była niezmiernie ważnym punktem dla konstrukcji autorskiego modelu demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej.
- Teoria globalnej sprawiedliwości, która stała się dla mnie swoistym kompasem wyznaczającym pożądany kierunek przemian ładu międzynarodowego.

Prezentowany cykl wydawniczy stanowi konsekwencję mojej naukowej drogi, która rozpoczęła się od stażu naukowego odbytego po uzyskaniu tytułu magistra, w WZB (*Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung*) pod naukową opieką profesora U.E Simonisa. Staż ten pozwolił mi na zapoznanie się z wiodącymi w ówczesnym czasie teoriami oraz problematyką współczesnych stosunków międzynarodowych. Możliwość uczestnictwa w szeregu międzynarodowych konferencji, seminariów i sympozjów zmieniła moje postrzeganie zagadnień związanych z ładem międzynarodowym. Wpłynęło to w znaczący sposób na moje przyszłe wybory naukowe i można stwierdzić, iż to właśnie staż oraz wiele konsultacji naukowych, które odbyłam w jego trakcie

uksztaltały moją późniejszą aktywność naukową, której efektem jest prezentowany cykl publikacji.

Celem cyklu *Interdyscyplinarna konceptualizacja reform współczesnego ładu międzynarodowego w stronę demokracji kosmopolityczno- deliberowanej. Od lokalnej partycypacji do globalnego współzrządzenia* było stworzenie oraz opracowanie nowatorskiej konceptualizacji reform ładu międzynarodowego w stronę demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej, mającej stanowić wkład do rozwoju nauki o polityce. Jednocześnie mojej naukowej aktywności towarzyszył szereg dodatkowych badań, jak i celów stanowiących elementy konstrukcji omawianego cyklu. Zaliczam do nich:

- Prowadzenie badań na poziomie lokalnym, gdyż bezspornym dla mnie było, że dla pełnego zrozumienia globalnej perspektywy związanej z demokratyzacją ładu międzynarodowego, należy najpierw prowadzić badania dotyczące partycypacji społeczeństwa obywatelskiego w procesach decyzyjnych na poziomie lokalnym. Tylko pełne zrozumienie procesów zachodzących w mikro skali prowadzić będzie w przyszłości do nabycia wiedzy, kompetencji i umiejętności koniecznych dla stworzenia adekwatnych modeli w makroskali.
- Przeprowadzenie kompleksowego studium z zakresu globalizacji, bowiem to właśnie globalizacja polityki stała się przyczynkiem do debaty nad koniecznością reform systemu *global governance*.
- Przeprowadzenie analizy sukcesów i porażek dotychczasowych prób reform ładu międzynarodowego, zarówno w ujęciu teoretycznym , jak i pragmatycznym.
- Włączenie się do międzynarodowej debaty związanej z propozycjami reform ładu międzynarodowego wraz z umiędzynarodowieniem wyników moich badań.
- Studium z zakresu teorii sprawiedliwości globalnej, która w monografii *Demokracja kosmopolityczno-deliberatywna. Polityczno-ekonomiczne uwarunkowania ładu międzynarodowego*, uznana jest za warunek konstytuujący model proponowanych przeobrażeń ładu międzynarodowego.
- Przyjęcie założenia interdyscyplinarności prowadzonych badań, jako warunku dla stworzenia adekwatnego modelu przeobrażeń ładu międzynarodowego poprzez rozszerzenie percepcji rzeczywistości poza wymiar *sensu stricte* polityczny, i wzbogacanie o wymiary społeczny, ekonomiczny i środowiskowy.

Postawione powyżej cele będące suplementem dla głównego cyklu publikacji powiązanych tematycznie były realizowane w kolejnych publikacjach naukowych i to właśnie te częściowe badania umożliwiły pogłębienie wiedzy, i zaowocowały publikacją monografii „*Demokracja kosmopolityczno-deliberatywna. Polityczno-ekonomiczne uwarunkowania ładu międzynarodowego*”, która jest autorskim i innowacyjnym wkładem do nauki o polityce. Monografia ta zamyka cykl publikacji powiązanych tematycznie *Interdyscyplinarna konceptualizacja reform współczesnego ładu międzynarodowego w stronę demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej. Od lokalnej partycypacji do globalnego współzrządzenia*, który tworzą poniżej omawiane pozycje wydawnicze.

Pierwszą z cyklu publikacji jest monografia *Spółeczeństwo obywatelskie a rozwój lokalny* (2009) wydana w ramach serii EPISTEME, przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Praca ta liczy 160 stron i składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, podsumowania, bibliografii, załącznika w postaci Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego (aktualnie w literaturze zamiennie stosowane z Europejską Kartą Samorządu Lokalnego). Monografia w swym zamyśle badawczym wychodziła naprzeciw uchwyceniu istoty różnorodnych, wielowarstwowych, liniowych i nieliniowych relacji między tym, co globalne, a tym, co lokalne; a co we współczesnej nauce określane jest jako *glokalizacja*. Pojęcie to określa towarzyszące procesom globalizacyjnym multiplikowanie tożsamości lokalnych. W istocie swej, uwypukla rolę i wagę inicjatyw podejmowanych na poziomie lokalnym, czyli jest urzeczywistnieniem postulat *myśl globalnie działaj lokalnie*. W monografii przedstawiłam proces glokalizacji, który oznacza budowanie sieci autonomicznych wspólnot, które mimo iż są niezależne od siebie, to koordynują wzajemnie swoje działania. Jednocześnie działania o charakterze rozwojowym podejmowane na poziomie lokalnym, traktowane są jako czynnik, który może wpływać i wpływa na rozwój na poziomie globalnym.

Struktura monografii - *Spółeczeństwo obywatelskie a rozwój lokalny* (Janikowska 2009):

Pierwszy rozdział monografii zatytułowany *Rozwój i jego aspekty*, koncentruje się wokół kwestii związanych z interdyscyplinarnym definiowaniem pojęcia rozwoju, jak i jego lokalnym wymiarem. Wprowadzone zostaje pojęcie rozwoju zrównoważonego, który zgodnie z obowiązującymi współcześnie trendami oraz w zgodzie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, jak i wytycznymi Unii Europejskiej nie jest już tylko postulatem, ale unormowanym przez prawo (narodowe i międzynarodowe) porządkiem rzeczy. Staje się tym samym pojęciem tożsamym z pojęciem rozwoju. W tym rozdziale wskazałam również na kapitał społeczny, jako czynnik wpływający na procesy rozwojowe. Stwierdziłam, iż to właśnie wzajemne zaufanie członków danej społeczności

lokalnej wpływa korzystnie na procesy rozwojowe, bo to właśnie te społeczności, w których dominują altruści mają znacznie większe szanse na wypełnienie zadań wspólnych, niżli te w których dominować będą egoiści.

Centralnym punktem odniesienia w rozdziale drugim uczyniłam reformę samorządową w Polsce, gdyż to właśnie z tym pojęciem wiążą się następujące kategorie: decentralizacja, uznanie podmiotowości społeczności lokalnych, określenie zadań własnych wspólnot lokalnych, samodzielne zarządzanie sprawami własnymi, udział obywateli w życiu publicznym, ożywienie życia społeczno-gospodarczego, prawo do samorządu, interes lokalny, odrębność praw wspólnot lokalnych. Rozdział ten traktuje o gminie i jej roli w procesie wdrażania istoty zrównoważonego rozwoju, konkretyzując i wyraźnie wskazując na sposoby prawidłowego zarządzania procesami rozwojowymi.

Kolejny rozdział monografii poświęcony został społeczeństwu obywatelskiemu i jego roli we wdrażaniu rozwoju zrównoważonego. Istotnym punktem umocowania rozważań tego rozdziału było uznanie demokracji bezpośredniej i partycypacyjnej za niezbywalny element procesu kreowania rozwoju lokalnego. Związane jest to z rewolucją w postrzeganiu kategorii rozwoju, zapoczątkowaną przez laureata Nagrody Nobla A. Sena. Dzięki jego teorii, już od końca lat dziewięćdziesiątych dwudziestego wieku, rozwój przestał być postrzegany, jako ściśle związany z PKB *per capita*, a zaczął być związany z pojęciami takimi, jak prawa człowieka, solidarność, wspólne dobro czy równowaga. Przyjęcie założeń, iż rozwój rozpatrywany winien być, jako proces poszerzania ludzkich wolności, implikuje społeczną partycypację w procesach kierunkowania i planowania przyszłego rozwoju na poziomie lokalnym. Co więcej, Unia Europejska w sposób wyraźny wskazuje, iż procesy rozwojowe powinny być otwartymi dla aktorów społecznych (*vide*: Traktat Lizboński). Zdefiniowałam społeczeństwo obywatelskie, wskazując również na bardzo istotny dla rozwoju lokalnego sposób organizowania i aktywności tego społeczeństwa, a więc na organizacje *trzeciego sektora*. Omówiłam również partnerstwo publiczno-prywatne, które może być uznane za istotny czynnik sprzyjający partycypacji społecznej na poziomie lokalnym. Uwypukliłam istotne kwestie związane z dialogiem społecznym, jako narzędziem wspomagającym budowanie konsensusu społecznego, konkretyzując w jaki sposób należy prowadzić dialog ze społecznością lokalną planując rozwój lokalny.

Praca nad monografią *Spółeczeństwo obywatelskie a rozwój lokalny* była istotnym elementem moich przyszłych badań, jak i publikacji. Wyznaczyłam sobie bowiem jasny kierunek, który w późniejszych pracach naukowych oznaczał silnie zakotwiczenie moich rozważań związanych z uczestnictwem społeczeństwa obywatelskiego w partycypacji w procesach współdecyzyjnych. W trakcie pracy nad monografią ukierunkowaną na kwestie lokalne, nadal starałam się nie pozostawiać na marginesie kwestii międzynarodowych i

globalnych. Do najistotniejszych anglojęzycznych artykułów realizujących cele cyklu publikacji powiązanych tematycznie zaliczyć należy pozycje:

- Janikowska O. (2008) Climate Changes as an Implication for Reform of the Political and Institutional Order, *Ekonomia i Środowisko* 2(34), 55-65.
- Janikowska O. (2008) Multi-Cultural Dimension of Sustainable Development, Intercultural Dialogue and Management, *University Centre for Euro-Mediterranean Studies, Slovenia, and the European Institute of the Mediterranean, Barcelona*.

Artykuły te stanowią istotny element prezentowanego cyklu wydawniczego i odnoszą się do kwestii związanych z międzynarodową debatą nad reformą ładu międzynarodowego na płaszczyźnie środowiskowej. Kwestie te stały się dla mnie przyczynkiem do rozważań dotyczących reform ładu międzynarodowego, bowiem to one wpłynęły i wpływają na nową jakość współpracy międzynarodowej. Pojawienie się problemu o charakterze globalnym wymusiło na rządzących przejście od myślenia w kategoriach lokalnych czy narodowych do podejścia o charakterze globalnym i holistycznym. W artykułach tych podjęłam kwestie związane z koniecznością zwiększenia poziomu partycypacji aktorów społecznych w międzynarodowych procesach współdecyzyjnych. Współpraca ta w głównej mierze dotyczyć winna globalnych działań na rzecz poprawy jakości zarządzania środowiskowego. W artykułach odniosłam się do szeroko postulowanej konieczności rozszerzenia współpracy w dziedzinie międzynarodowej ochrony środowiska naturalnego. Przybliżyłam również polityczny wymiar problematyki rozwoju zrównoważonego w kontekście programowania politycznego.

Artykuły te należy traktować jako doniesienia naukowe wnoszące autorskie koncepcje do międzynarodowej dyskusji dotyczącej reformowania ładu międzynarodowego na poziomie płaszczyzny środowiskowej.

Kolejnym krokiem mającym na celu pogłębienie i poszerzenie percepcji procesów globalizacyjnych było przygotowanie monografii *Wybrane zagadnienia globalizacji. Ponowoczesna wizja rzeczywistości, hamulce zmian, trendy rozwojowe* (2011).

Struktura monografii - *Wybrane zagadnienia globalizacji. Ponowoczesna wizja rzeczywistości, hamulce zmian, trendy rozwojowe* (Janikowska 2011):

Pozycja licząca 108 stron składa się z sześciu rozdziałów oraz bibliografii. Jej celem była próba wskazania, iż globalizacja to szereg procesów które kolejno obejmowały niemalże wszystkie dziedziny współczesnego życia. Uznałam, iż dla usystematyzowania wiedzy na jej temat, koniecznym jest wskazanie na jej wielopłaszczyznowość wraz z wnikliwą analizą genezy jak i przejawów procesów globalizacyjnych, a także przedstawienie kierunków i trendów kształtowania globalizacji.

W pracy celowo zrezygnowałam ze wstępu, w zamian proponując czytelnikowi eksperyment intelektualny związany z definiowaniem globalizacji w baumanowskim sensie. Z. Bauman bowiem opisując globalizację, nazywa ją *nowym (nie)porządkiem świata*. Wykorzystując wyjaśniającą rolę nauki, monografia stara się z tym nieporządkiem rozprawić, wskazując na możliwość pewnego usystematyzowania i uprządkowania procesów globalizacyjnych poprzez stworzenie adekwatnych płaszczyzn i aspektów, na których opierać się może jej przyszła charakterystyka.

Rozdział drugi zatytułowany *Krótką historią globalizacji* skupia się na kwestiach związanych z genezą procesów globalizacyjnych, stojąc na stanowisku że załączków tychże procesów należy upatrywać w odległej przeszłości. Biorąc pod uwagę, że globalizacja to proces unifikacji, ujednolicania i wzrastającej zależności ludzi na całym świecie, a także integracji gospodarek w skali globalnej uznałam, iż ważnym jest wskazanie, od którego momentu ludzkość stała się współzależna w wymiarze globalnym. Wskazałam na teoretyków, twierdzących iż globalizm jest zjawiskiem wielowiekowym datującym się co najmniej czasów Kolumba i fali Wielkich Odkryć Geograficznych. Zderzyłam to, z teorią która charakteryzując globalizację definiuje ją jako metaforyczne kurczenie się czasu i przestrzeni. Czego następstwem stało się omówienie załączków procesów globalizacyjnych na następujących płaszczyznach; społecznej, kulturowej, techniczno-technologicznej, gospodarczej i politycznej.

Trzeci rozdział monografii zatytułowany *Wymiary globalizacji*, skupia się na opisie przejawów procesów globalizacyjnych na płaszczyźnie gospodarczej, kulturowej i środowiskowej.

Najistotniejszym dla politologicznego wymiaru monografii jest rozdział czwarty w całości poświęcony politycznym aspektom globalizacji. Wstępem do rozważań zawartych w tej części pracy jest przedstawienie międzyparadygmatycznej debaty dotyczącej polityki światowej. Wskazałam na różne stanowiska dotyczące roli i miejsca państwa narodowego w warunkach globalizacji, uwypuklając iż według przeważającej części badaczy jego rola uległa zmianie. Wartym odpowiedzi zatem stało się pytanie o najistotniejsze

czynniki wpływające na osłabienie roli państwa narodowego na globalnej scenie politycznej. Uznając iż warunki globalizacji narzuciły nową jakość współpracy międzynarodowej, która wymaga od państw zrzeczenia się części suwerenności i samorządności na rzecz organizacji międzynarodowych, będących współcześnie jednym z najistotniejszych graczy na globalnej arenie międzynarodowej, zwróciłam uwagę na nowych aktorów globalnej sceny politycznej, zaliczając do nich coraz to liczniej działające lokalne, krajowe jak i międzynarodowe organizacje pozarządowe będące manifestacją siły społeczeństwa obywatelskiego. Opisałam także elementy składowe systemu *global governance* zauważając, iż w literaturze przedmiotu coraz częściej poddawany jest on krytyce związanej z mechanizmami utrwalania nierówności i niesprawiedliwości. Wskazałam również na propozycję reformy tegoż ładu, w stronę demokracji kosmopolitycznej.

Piąty rozdział pracy zatytułowany *Kierunki i trendy kształtowania globalizacji* wskazuje prognozy oraz ogólne tendencje i kierunki rozwojowe. Skupiłam się tutaj w głównej mierze na przemianach związanych z rozwojem techniki i technologii, która przez wielu teoretyków określana jest jako siła napędowa globalizacji. Omówiłam zjawisko e-nauki, e-pracy i e-rozrywki uznając iż istnieje duże prawdopodobieństwo, iż w przyszłości będziemy prowadzić tele-życie w tele-świecie. To, co wydawało się dość odważną tezą, a mianowicie iż w bliskiej przyszłości fabryki będą pracowały pod nadzorem jedynie ekipy technicznej odpowiedzialnej za utrzymanie odpowiedniego działania systemów komputerowych, a życie towarzyskie zostanie skomputeryzowane i być może będziemy chodzić na wirtualne randki, stało się rzeczywistością. Parę miesięcy temu podano informację o pierwszej w pełni zautomatyzowanej fabryce, Facebook stał się centrum życia towarzyskiego a kampanie wyborcze coraz częściej prowadzone są przy użyciu mediów społecznościowych.

W pracy celowo zrezygnowałam z zakończenia, zastępując je rozdziałem zamykającym, w którym przedstawiłam wizję globalnego rozwoju przygotowane przez Centralną Agencję Wywiadowczą oraz Grupę Lizbońską.

Monografia wnosi do teorii globalizacji nowe idee, co może stanowić o uznaniu jej za nowatorską. Jej wartością dodaną (poznawczo- innowacyjną) jest ujęcie globalizacji jako wielowymiarowego procesu przyczynno-skutkowego, którego konsekwencje odczuwalne są przez bodaj wszystkich mieszkańców naszego globu. Analizie genezy procesów globalizacyjnych towarzyszy opis jej skutków na kolejnych płaszczyznach; społecznej, środowiskowej, kulturowej, politycznej i ekonomicznej. W tamtym okresie, nowatorskim było odniesienie się do kryzysu gospodarczego z lat 2007-2008, bowiem ówczesna literatura przedmiotu nie opisywała dokładnie mechanizmów jego powstania. Zatem

można mówić o rozszerzeniu dotychczasowych badań o opis stanu rzeczywistego ówczesnego świata.

Praca nad monografią *Wybrane zagadnienia globalizacji. Ponowoczesna wizja rzeczywistości, hamulce zmian, trendy rozwojowe* stanowiła ważny przyczynek dla moich kolejnych publikacji. Analiza światowej debaty politologicznej, zwróciła moje badania na kwestie związane z propozycjami reform ładu międzynarodowego. Wymagało to znacznego rozszerzenia zakresu przedmiotowego badań. Wiodące międzynarodowe koncepcje politologiczne bowiem wyraźnie akcentują wielowymiarowość i interdyscyplinarność podstawowych założeń związanych z przeobrażeniami ładu międzynarodowego. Owe reformy, konstytuowane są w głównej mierze przez założenia teorii sprawiedliwości globalnej i rozpatrywane są na następujących płaszczyznach: politycznej, ekonomicznej, społecznej i środowiskowej.

Analizując funkcjonujące w nauce propozycje reform ładu międzynarodowego na wszystkich wyżej wymienionych płaszczyznach, moje badania postępowały dwutorowo. Z jednej strony, koncentrowałam się na krytycznej analizie międzynarodowej literatury, tak by w przyszłości dysponować rzetelnym i dogłębnym zrozumieniem wiodących teorii i możliwościami ich praktycznego zastosowania, z drugiej zaś strony nieodzownym stało się przeprowadzenie badań z zakresu teorii sprawiedliwości. Jedno i drugie zagadnienie stało się dla mnie olbrzymim wyzwaniem, gdyż w literaturze polskojęzycznej, w tym okresie, było bardzo niewiele publikacji związanych z reformowaniem systemu *global governance* czy kwestiami związanymi z globalną sprawiedliwością. To uczyniło koniecznym samodzielne pozyskiwanie publikacji wprost od ich zagranicznych autorów, co z kolei przyczyniło się do powstania koleżeńskej, naukowej sieci wymiany myśli.

Jednym z ważniejszych moich artykułów, który wzbudził duże międzynarodowe zainteresowanie był anglojęzyczny tekst opublikowany w ramach pierwszej internetowej i międzynarodowej konferencji.

Janikowska O. (2012) Democratization of global governance: from modern state to cosmopolitan governance, *Proceedings in Advanced Research in Scientific Areas*, The 1st Virtual International Conference (ARSA-2012).

Artykuł ten koncentruje się na kwestiach związanych z postulowaną koniecznością reformowania ładu międzynarodowego w stronę demokracji kosmopolitycznej. Argumenty w nim przytoczone wpisują się w dyskusję naukową toczącą się w kręgach politologów, poddając krytyce funkcjonowanie współczesnego ładu międzynarodowego. W artykule, poddając krytycznej analizie fundamenty ładu międzynarodowego, uznałam iż zasadniczą wartością

dla przeobrażeń systemu *global governance* winien stać się kosmopolityzm. Artykuł, ten jest moim głosem w międzynarodowej debacie politologicznej dotyczącej normatywnej koncepcji przeobrażeń ładu międzynarodowego.

Monografia- *Sprawiedliwość i światocentryzm jako determinanty rozwoju zrównoważonego* (Janikowska 2013):

Ważnym krokiem prowadzącym do pełnego oglądu imperatywu globalnej sprawiedliwości jako osi konstruującej założenia i wyzwania przemian ładu międzynarodowego, była monografia *Sprawiedliwość i światocentryzm jako determinanty rozwoju zrównoważonego* wydana w formie e-booka (GWSH 2013). Celem monografii było wskazanie, iż reformy ładu międzynarodowego oparte o założenia globalnej sprawiedliwości, to nie tylko normatywna teoria idealistów, ale realna możliwość. Co więcej znaczące zmiany ładu międzynarodowego na płaszczyźnie środowiskowej polegające na implementacji zasad sprawiedliwości inter i intra generacyjnej, poszerzeniu partycypacji społecznej, umacnianiu współpracy między agendami rządowymi a szeroko pojętym globalnym społeczeństwem obywatelskim, zazębianie współpracy międzynarodowej kierującej się nie interesami poszczególnych państw a wszystkich członków wspólnoty międzynarodowej można opisać w sposób już historyczny. Bowiem reforma *global governance* na płaszczyźnie środowiskowej, poszczycić się może realnymi osiągnięciami jak ratyfikacja wielu dokumentów międzynarodowych, ramowych konwencji, agend międzynarodowych oraz formalnych i nieformalnych porozumień stron. Naturalnym zatem wydawało się, iż dogłębna analiza międzynarodowych osiągnięć i wysiłków zmierzających do reformy jednego z elementów ładu międzynarodowego jest ważnym elementem składowym dalszych badań koncentrujących się na tej materii.

Praca nad tą monografią była o tyle istotna dla dalszych badań, że dzięki dogłębnej analizie międzynarodowych dokumentów byłam w stanie wyodrębnić etapy kształtowania się nowego multilateralnego i interdyscyplinarnego modelu współpracy, której celem były przeobrażenia ładu międzynarodowego na płaszczyźnie środowiskowej. Co więcej, pozwoliło mi to zidentyfikować bariery i stimulanty nowej jakości współpracy międzynarodowej.

Monografia składa się z dwóch części, wstępu, bibliografii i liczy 164 strony. Pierwsza z nich koncentrują się na przedstawieniu podstawowych założeń koncepcji rozwoju zrównoważonego z równoległą analizą kwestii umiędzynarodowienia problematyki środowiska naturalnego. Część druga prezentuje chronologicznie najważniejsze międzynarodowe porozumienia odnośnie kwestii związanych z szeroko pojętą ochroną środowiska naturalnego.

Kolejne składowe cyklu publikacji powiązanych tematycznie:

- Janikowska O. (2013) The nation state and the system of global governance, *Proceedings in Scientific Conference SCIECONF-2013*, The 1st International Virtual Scientific Conference.
- Janikowska O. (2014) Deliberative democracy as the key element of global governance reforming, *Proceedings in Electronic International Interdisciplinary Conference*.
- Janikowska O. (2014) Global Governance as Determinant for Cosmopolitan Democracy (w:) «Демидовские Чтения – Тула, Экономика И Образование», 369-374.
- Janikowska O. (2014) Kosmopolityzm instytucjonalny a zrównoważona gospodarka światowa, *Humanities and Social Sciences*, vol. XIX, 21 (3/2014), s. 59-69.
- Janikowska O. (2015) The Cosmopolitan Identity in the Era of the Knowledge Society and the Internet, *Studies in Global Ethics and Global Education*, no 4, pp. 3-17

Artykuły te, z mojej perspektywy, są bardzo istotne dla konstrukcji cyklu, bowiem spełniają moje wcześniejsze założenia dotyczące umiędzynarodowienia wyników badań. Dodatkowo, nie tylko stanowiły element włączający mnie do międzynarodowej debaty na temat ładu międzynarodowego, ale wносиły do nauki o polityce moje autorskie koncepcje. Poruszają one kwestie związane z pozycją państw narodowych na arenie międzynarodowej jak również odnoszą się do tezy, iż we współczesnej globalnej rzeczywistości utraciło ono swoją dawną pozycję. Wskazuję w tych artykułach na rolę i miejsce organizacji międzynarodowych we współczesnym świecie, przyznając iż organizacje te stają się jednym z najistotniejszych aktorów stosunków międzynarodowych. Ważnym dla późniejszych publikacji była także, analiza ekonomicznych uwarunkowań przekształceń ładu międzynarodowego. W artykułach dużo miejsca poświęciłam demokracji deliberatywnej oraz partycypacji społeczeństwa obywatelskiego wraz z możliwościami aktywizacji tego społeczeństwa, dzięki komunikacji internetowej. Ważnym jest podkreślenie, iż to właśnie wykorzystanie współczesnej technologii w dalszych moich pracach stanie się istotnym elementem konstrukcji modelu demokratyzacji ładu międzynarodowego.

Prezentowane przeze mnie analizy stały się zaczątkiem wielu interesujących naukowych kontaktów. Szczególnie ważne stały się konsultacje naukowe, których udzielali mi znamienici polscy i zagraniczni koledzy. Okazana życzliwość, otwartość, stały się dodatkową motywacją do działania, a także utwierdzały mnie w przekonaniu, iż droga moich naukowych poczynąń jest tą właściwą. Szczególną rolę na tym etapie mojego naukowego rozwoju odegrali: profesor David Held, twórca teorii demokracji kosmopolitycznej, a zarazem

autorytet w dziedzinie politologii, jak i profesor Daniele Archibugi, którego teorie związane z reformą ładu międzynarodowego są jednymi z ważniejszych dla współczesnej politologii oraz profesor Gillian Brock, która przesyłała mi rękopisy swoich najnowszych artykułów. Wartym podkreślenia jest również wkład życzliwych i zawsze gotowych do intelektualnej dyskusji naukowców Uniwersytetu Śląskiego.

Wkład zarówno polskich jak i zagranicznych naukowców do mojego rozwoju naukowego wydaje się istotnym elementem ukierunkowującym moje decyzje i wybory naukowe. To właśnie możliwość żywego dyskursu z międzynarodowym środowiskiem naukowym pchnęła mnie do podjęcia się najambitniejszego w mojej dotychczasowej karierze wyzwania.

W wyniku wcześniej prowadzonych badań, dostrzegalny stał się dla mnie brak doniesień naukowych dotyczących globalnej sprawiedliwości jako osi kierunkowej zmian i przekształceń holistycznie pojmowanego ładu międzynarodowego. W mojej perspektywie badawczej, globalna sprawiedliwość była istotnym elementem realizowanego przeze mnie cyklu publikacji powiązanych tematycznie. Uznałam za istotne i wnoszące nowe do nauki o polityce stworzenie międzynarodowej monografii, której celem było szerokie przedstawienie koncepcji i istoty sprawiedliwości globalnej.

Monografia *Globalna sprawiedliwość* (2016) to bodaj najtrudniejsze wyzwaniem jakiego się do tej pory podjęłam, nie tyle przez wzgląd na stworzenie ramowej koncepcji publikacji czy zgromadzenie forum ekspertów, którzy będą chętni do współpracy. Problem, który okazał się najtrudniejszy do przezwyciężenia był prozaiczny, a mianowicie koszty wydania publikacji. Jednak dzięki naukowej otwartości Uniwersytetu Opolskiego, a przede wszystkim osobie profesora Janusza Słodczyka pozycja *Globalna Sprawiedliwość* doczekała się wydania. Monografia wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego¹ liczy 235 stron, składa się z wprowadzenia oraz czternastu rozdziałów (spis treści, jak i lista autorów w tabeli poniżej).

Globalna sprawiedliwość (2016)

Olga Janikowska, Janusz Słodczyk (redakcja naukowa)

Olga Janikowska, Janusz Słodczyk - Wstęp

1. Andrzej Kiepas - Sprawiedliwość: tradycyjne problemy i nowe

¹ Ze względu na duże zainteresowanie Wydawca zdecydował się na drugie wydanie monografii.

wyzwania

2. Małgorzata Kwiatkowska - Sprawiedliwy ład ? Globalna sprawiedliwość w świecie wielobiegunowym
3. David Held - Zasady ładu kosmopolitycznego
4. Olga Janikowska - Konstrukcje kosmopolitycznych tożsamości
5. Daniele Archibugi - Kosmopolityzm na granicach. Postawy wobec migracji jako kluczowy wskaźnik wartości kosmopolitycznych
6. Olga Janikowska - System *global governance* - proponowana reforma
7. Sonia Bukowska - Prawa człowieka – kształtowanie się systemu ochrony praw człowieka
8. Gillian Brock - Opodatkowanie i sprawiedliwość globalna: Wypełnianie luki między teorią a praktyką
9. Marta Maciejasz-Świątkiewicz - Poprzez włączenie finansowe ku społecznej sprawiedliwości
10. Monika Paradowska - Efekty zewnętrzne transportu w kontekście globalnej sprawiedliwości
11. Bartosz Fortuński - Globalna sprawiedliwość a polityka energetyczna Unii Europejskiej
12. Marcin Gacek - E-demokracja na poziomie lokalnym jako czynnik konstytuujący globalne poczucie sprawiedliwości w dobie prekariatu
13. Robert Poskart - Zjawisko powstawania pieniądza wirtualnego na przykładzie Bitcoina w kontekście niedoskonałości współczesnego systemu pieniężnego
14. Federico Quilici - Democracy: Liberalism, Territory and Nationalism

Zgodnie z przyjętym przeze mnie celem, *Globalna sprawiedliwość* stanowi uniwersalną pozycję dotyczącą szeroko rozumianych kwestii sprawiedliwości globalnej, jak i ukazuje interdyscyplinarność tego zagadnienia. Zatem, obok niezmiennie istotnych rozważań filozoficznych, których celem była dyskusja nad koncepcją sprawiedliwości w kontekście tradycyjnych problemów i nowych wyzwań, monografia wskazuje na kwestie związane z socjologicznym ujęciem problematyki konstrukcji kosmopolitycznych tożsamości i postaw wobec zjawiska migracji w wysoce zglobalizowanym świecie. Mocny akcent monografia kładzie na aspekty polityczne sprawiedliwości globalnej, przedstawiając założenia sprawiedliwości w świecie wielobiegunowym oraz propozycje reform ładu międzynarodowego w stronę demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej. Kolejnym elementem monografii są rozważania z zakresu płaszczyzny ekonomicznej, których celem jest przedstawienie instrumentów pozwalających na praktyczną realizację założeń sprawiedliwości globalnej, tym samym część ta wypełnia lukę między teorią a praktyką.

W ramach monografii *Globalna sprawiedliwość*, opublikowane zostały dwa moje artykuły będące elementami współtworzącymi cykl publikacji powiązanych tematycznie.

- Janikowska O. (2016) Konstrukcje kosmopolitycznych tożsamości (w:) O. Janikowska, J. Słodczyk (red.) *Globalna sprawiedliwość*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole.
- Janikowska O. (2016) Demokracja kosmopolityczno-deliberatywna - proponowana reforma systemu *global governance* (w:) O. Janikowska, J. Słodczyk (red.) *Globalna sprawiedliwość*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole.

W artykułach tych, podejmując tematykę z zakresu sprawiedliwości globalnej, wpisuję swoje rozważania w płaszczyznę polityczną, a także społeczną. W artykule *Konstrukcje kosmopolitycznych tożsamości* udzielam odpowiedzi na pytania związane z możliwym tworzeniem wspólnot ponad i poza terytorialnych, wskazując na główne stymulatory i bariery dla kreowania multikulturowego społeczeństwa globalnego. W artykule *Demokracja kosmopolityczno-deliberatywna - proponowana reforma systemu global governance* koncentruję się na politycznych aspektach sprawiedliwości globalnej.

Doświadczenia związane z przygotowaniem monografii *Globalna Sprawiedliwość* spowodowały, że wykorzystując moje międzynarodowe kontakty naukowe zainicjowałam, powstanie nowego e-czasopisma naukowego *International and Multidisciplinary Journal of Global Justice (IMGJ)*. Jestem jego redaktorem naczelną.

Monografia - Demokracja kosmopolityczno-deliberatywna. Polityczno-ekonomiczne uwarunkowania ładu międzynarodowego (Janikowska 2017):

Monografia *Demokracja kosmopolityczno-deliberatywna. Polityczno-ekonomiczne uwarunkowania ładu międzynarodowego* może przyczynić się do nowej konceptualizacji ładu międzynarodowego. Dzięki wcześniej postawionym celom, a także rozległym badaniom na poziomie lokalnym, jak i ponadnarodowym, przeprowadzonym studium z zakresu teorii sprawiedliwości globalnej, umiędzynarodowieniu wyników badań cząstkowych i wielu konsultacjach, zarówno z polskimi, jak i zagranicznymi autorytetami, przyjęciu założenia interdyscyplinarności oraz analizie wdrożonych przekształceń w ramach ładu międzynarodowego, możliwym stało się świadome i innowacyjne sformułowanie konceptualnego modelu demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej jako nowej przesłanki dla współczesnego ładu międzynarodowego.

Podstawowym jej założeniem było przedstawienie innowacyjnej, autorskiej konceptualizacji zmian i przekształceń ładu międzynarodowego, wychodzących naprzeciw dynamice procesów rozwojowych XXI wieku.

Celem monografii było odniesienie się do linii krytyki ładu międzynarodowego. Poprzez stworzenie autorskiej koncepcji demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej wskazałam na przyszłe możliwości kreacyjne, których celem jest szereg przekształceń ładu skrojonego na miarę wyzwań XXI wieku. Do najważniejszych elementów dzieła wnoszących do nauki o polityce nowe teorie zaliczyć należy:

- Wprowadzenie autorskiej koncepcji społeczeństwa deliberatywnego, które bazując na doświadczeniach społeczeństwa obywatelskiego stać może się w przyszłości fundamentem i osią dla nowego ładu międzynarodowego;
- Wskazanie na nowoczesne technologie i omówienie ich roli w procesie konstrukcji kosmopolitycznych tożsamości, które w przyszłości mogą stać się elementem kształtującym i warunkującym współdziałanie i koordynację społeczeństwa deliberatywnego;
- Wskazanie, nie tylko teoretycznych, ale i praktycznych możliwości współpracy społeczeństwa deliberatywnego na poziomie lokalnym, narodowym i globalnym;
- Ujęcie tematyki ładu międzynarodowego w sposób interdyscyplinarny;
- Stworzenie autorskiej i innowacyjnej konceptualizacji przekształceń ładu międzynarodowego.

Struktura monografii

Monografia składa się z dwóch części. Pierwszą z nich stanowią rozważania teoretyczne, których celem było zbudowanie bazy merytorycznej dla późniejszej części konceptualno-kreacyjnej. Ta część stanowi autorski wkład do międzyparadygmatycznej dyskusji dotyczącej pożądanych reform i przekształceń ładu międzynarodowego w XXI wieku.

Do najistotniejszych pytań, postawionych w pierwszym rozdziale monografii, zatytułowanym *Państwo narodowe w XXI wieku*, zaliczam te, o rolę i miejsce państwa we współczesnym ładzie międzynarodowym i wpływie globalizacji polityki na tenże ład. Koniec zimnej wojny i początek nowego postzimnowojennego kształtu świata, przynosi istotne zmiany pozycji państw narodowych na światowej arenie politycznej, jak i istoty gospodarowania w ramach i poza państwem narodowym. Co więcej współczesne państwa nie

pozostają jednymi, a co za tym idzie, najważniejszymi graczami światowej areny politycznej. Obok państw, we współczesnej debacie dotyczącej polityki globalnej wymienia się instytucje międzynarodowe, korporacje ponadnarodowe oraz sieci i agencje ponadnarodowe, zarówno publiczne, jak i prywatne. Wspólnie z państwami stanowią one system *global governance*.

Jak wskazują rozliczne analizy i badania, czasy, kiedy państwa cieszyły się całkowitą suwerennością i samorządnością już minęły. Co więcej, te państwa, które chciałyby dążyć do absolutnej suwerenności, zmuszone byłyby do dobrowolnego wyrzeczenia się uczestnictwa w międzynarodowych organizacjach. To, w rzeczy samej, nie jest dla współczesnego państwa opłacalne, gdyż tym samym skazuje się ono na dobrowolne wykluczenie z ponadnarodowej współpracy gospodarczej, politycznej czy kulturalnej. Takie państwo przestaje spełniać jedno z podstawowych zadań, którym jest zaspokajanie potrzeb swoich obywateli. Tym samym, współczesne państwa najtrafniej określane są przez transformacjonalistów, twierdzą oni, że klasyczne podejście polegające na rozróżnieniu tego, co krajowe i międzynarodowe jest tylko częściowym wglądem w naturę i zasady działania współczesnego ładu światowego. Podejście transformacjonalistów, to pogląd pośredni, który akcentuje, że zamiast mówić o upadku państw, powinniśmy raczej przyjąć, że zachodzi w nich szereg przemian.

Dogłębna analiza światowej literatury politologicznej pozwoliła na postawienie następujących wniosków: globalizacja polityki, której sednem jest przełamywanie granic przestrzennych, przyspieszenie obiegu informacji, pogłębianie wzajemnych relacji pomiędzy różnymi regionami świata, spowodowała, że państwa zostają oplecione światowymi sieciami, które same stają się z kolei coraz silniej ze sobą powiązane, wzajemnie się krzyżują i splatają. Sieci te są tworzone przez (a) multilateralne instytucje, (b) organizacje ponadnarodowe, ogólnoświatowe izby gospodarcze, jak i światowe związki religijne, (c) globalne sieci polityczne tworzone przez urzędników działających w ramach korporacji i organizacji na poziomie globalnym oraz (d) ponadrządowe formalne i nieformalne sieci. Wpłynęło to na poszerzenie oglądu ładu międzynarodowego, od pojmowania go w kategoriach skupiających się na państwach narodowych, do korelacji i wzajemnych interakcji wyżej wymienionych elementów twórczych. Co znajduje swoje odbicie w prezentowanym w dalszej części autorskim modelu przekształceń ładu międzynarodowego i ujmowaniu go w holistyczny sposób.

Jednym z założeń badawczych, było przedstawienie krytyki koncepcji współczesnego ładu międzynarodowego. Do najistotniejszych argumentów stawianych w tej międzynarodowej debacie, trwającej już od dłuższego czasu, należą te związane, z tak zwanym podwójnym deficytem demokracji w systemie *global governance* oraz utrwalaniem przez ów system mechanizmów

nierówności i niesprawiedliwości. Wielu badaczy uznaje, że współczesna polityka globalna winna być określana raczej mianem zniekształconej polityki globalnej. Wynika to z trzech podstawowych przesłanek. Po pierwsze, dysproporcji sił między poszczególnymi państwami, po drugie, niepisanych zasad *global governance*, które faworyzują interesy światowego kapitalizmu, i po trzecie, wreszcie z technokratycznego sposobu podejmowania decyzji powodującego, iż znaczna część ludzkości cierpi wskutek pominięć w podziale i przydziale dóbr.

Zniekształcona polityka globalna, nie może poszczycić się, zdaniem wielu autorów, demokratycznym obliczem, a sama globalizacja, winna być postrzegana jako zagrożenie dla demokratycznej konstrukcji współczesnego świata. Deficyt demokracji, po pierwsze związany jest z rozwojem rynków globalnych i sieci korporacji ponadnarodowych oraz ich wpływem na terytorialnie zakorzenione systemy władzy, a tym samym z utratą przez państwa narodowe przynależnego im dawniej miejsca na politycznej scenie. Po drugie, z nierównym rozłożeniem sił na świecie oraz wpływem instytucji globalnych, które z reguły faworyzują globalne elity, kosztem społeczności międzynarodowej. W świetle moich analiz, wskazałam na potrzebę reform ładu międzynarodowego, w stronę takiego, którego osią stanie się podwójna demokratyzacja, globalna sprawiedliwość oraz poszerzenie partycypacji społecznej w procesach decyzyjnych na poziomie, tak lokalnym, jak i globalnym, postulowaną od dłuższego czasu przez szerokie kręgi prospołecznych akademików na całym świecie. Argumenty te, znalazły swoje odbicie w proponowanym w drugiej części pracy, autorskim modelu demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej.

W tym kontekście, dla holistycznej konstrukcji pracy, niezbędną stała się analiza zagadnień związanych z koncepcją globalnej sprawiedliwości. Rozważania te rozpoczęłam od przeglądu filozoficznych uwarunkowań koncepcji sprawiedliwości. Udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy istnieje możliwość sprowadzenia sprawiedliwości do wspólnego globalnego mianownika wymagało zmierzenia się z najistotniejszymi teoriami sprawiedliwości i okazało się zadaniem nie łatwym. Co w dużej mierze wynika z nośnika emocjonalnego, który za sobą niesie definiowanie pojęć, takich jak sprawiedliwość. Związane jest to z koncepcją analityczności definicji, kiedy bowiem zabarwiona jest ładunkiem emocjonalnym, traci swój pożądaný charakter. A zatem, im bardziej jakieś pojęcie oznacza jakąś wartość, tym bardziej wydaje się ono niejasne.

Jak wykazała analiza źródłowa, definiowaniu sprawiedliwości od zawsze towarzyszy ładunek emocjonalny, który termin ten za sobą niesie. Wydaje się, iż to właśnie emocjonalne nasycenie tego terminu sprawia, iż dyskurs z nim związany, jest ciągłym przedmiotem zainteresowania, nie tylko badaczy, lecz każdego z nas. Jednak, w kontekście rozważań przedstawionych w pracy,

kluczowe wydało się uchwycenie istotnych zmian w sposobie jej definiowania, które stanowić miały podstawę do dyskusji na temat sprawiedliwości globalnej. Tę ostatnią, jak uznałam, charakteryzować powinien uniwersalizm oraz otwartość, co oznacza, że skierowana byłaby do wszystkich i uwzględniała każdego (inkluzywność kategorii).

Po dogłębnej analizie filozoficznych źródeł koncepcji sprawiedliwości, uznałam, że punktem początkowym rozważań odnośnie globalnej sprawiedliwości powinno stać się przedstawienie współczesnego dyskursu filozoficznego, dotyczącego możliwości wyodrębnienia różnych i nie raz przeciwstawnych poglądów na temat koncepcji sprawiedliwości globalnej. W pracy, przyjąłam za J. Rawls'em, iż sprawiedliwość winna być postrzegana, jako bezstronność. Co oznacza, iż powinna być zawierana za «zasłoną niewiedzy». Oznacza to, czysto hipotetyczną sytuację, która wymaga takiego warunku początkowego, gdzie strony zawierające umowę czynią to za zasłoną niewiedzy, zatem nikt z zawierających umowę „nie zna swojego miejsca w społeczeństwie, swojej pozycji klasowej ani społecznego statusu, nikt też nie wie, jakie naturalne talenty i uzdolnienia, takie jak inteligencja, siła, itd., przypadną mu w udziale” (2009: 41-42). Hipotetyczny przypadek zawierania umowy odnośnie kształtu sprawiedliwości, przedstawiony przez Rawls'a zakłada, iż za zasłoną niewiedzy *spotykałoby się przedstawiciele wszystkich ludzi, a nie przedstawiciele państw*. Co więcej, żaden z nich nie posiadałby wiedzy o samym sobie, to jest nie znałby swej przynależności narodowej, co za tym idzie, przynależności do danej rasy czy nawet płci.

Koncepcja sprawiedliwości „umówionej” za zasłoną niewiedzy została przez mnie uznana za taką, która, eliminując arbitralność, sankcjonuje naturalne nierówności niedające się uzasadnić. Umowa dotycząca sprawiedliwości zawarta w przedstawionych przez Rawls'a warunkach sprawia, iż sprawiedliwość staje się kategorią otwartą, uwzględniającą każdego z mieszkańców Ziemi i kierującą się, nie tyle partykularnymi interesami, co dobrze pojmowanym wspólnym dobrem. Dodatkowo, przyjąłam w trakcie badań mierząc się z hipotetycznością teorii Rawls'a, iż urealnieniem koncepcji zasłony niewiedzy może stać się Złota Reguła postulująca »nie czynь drugiemu, co tobie nie miłe«. J. Habermas uważa, że jedynie w sytuacji, kiedy za każdym razem w naszym samorozumieniu odzwierciedla się świadomość transcendentna, czyli „powszechnie obowiązujące rozumienie świata, tylko wówczas to, co z mojej perspektywy jest tak samo dobre dla wszystkich, rzeczywiście byłoby w równym interesie każdego” (2009: 69).

Pośród wielu przeanalizowanych w pracy teorii, istotnych dla konstrukcji koncepcji globalnej sprawiedliwości, szczególne miejsce wyznaczyłam tej przedstawionej przez K. Nielsena, który twierdzi, że (1) każda osoba powinna mieć równy dostęp do najbardziej rozległego systemu równych podstawowych

wolności i szans; (2) po odłożeniu środków na realizację wspólnych, społecznych celów oraz kapitału koniecznego do utrzymania zdolności produkcyjnej - przychód i bogactwo zostaną również podzielone równo (uwzględniając ograniczenia wynikające z różnych sprawności i sytuacji).

Analiza współczesnych koncepcji globalnej sprawiedliwości wykazała, że winna być ona traktowana, jako taka, która po pierwsze, zapewnia zaspokojenie podstawowych potrzeb wszystkich ludzi na świecie. Po drugie, skupia się wokół praw człowieka i ich wzajemnego charakteru, a po trzecie, co może najistotniejsze, wymaga konsensusu społecznego i odpowiednich instytucji międzynarodowych, których celem byłoby wdrażanie jej zasad. Taka konceptualizacja pojęcia sprawiedliwości globalnej, w pełni wpisuje się w szeroką debatę, prowadzoną współcześnie nie tylko w kręgach akademickich, ale także w ramach globalnego społeczeństwa obywatelskiego. Co więcej, ten sposób pojmowania globalnej sprawiedliwości stanowił istotną przesłankę dla kreacji mojego modelu demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej, *a priori* wpisując w jej podstawowe założenia uczynienie z globalizacji procesu mającego na celu zrównanie szans rozwojowych oraz wprowadzenie zasad spójności społecznej.

Skierowało to główny nurt mojej pracy w stronę kolejnego, fundamentalnego pytania o możliwości stworzenia globalnego, kosmopolitycznego społeczeństwa; a także rozważań, na jakich wartościach powinno być oparte współegzystowanie ze sobą kultur, religii i światopoglądów. Dalszymi istotnymi pytaniami wydały się te o bariery i stymulatory dla tworzenia kolektywnych tożsamości.

W pracy wprowadziłam pojęcie „obcego”, które poddałam analizie dwojakiego rodzaju. Z jednej strony, analizując socjologiczne koncepcje obcości, z drugiej strony, filozoficzne aspekty zagadnienia. Stało się to asumptem do rozważań związanych z kosmopolityzmem, gdyż tam, gdzie granica obcości staje się mglista i niewyraźna, tam właśnie swe miejsce odnajduje kosmopolityczna wspólnota.

Punktem wyjściowym, dla socjologicznych koncepcji obcości, stało się pytanie o proces tworzenia zbiorowości i konstruowania zbiorowych tożsamości i sposobu pokonywania granicy „obcości”. Do najistotniejszych kodów kształtujących konstrukcje kolektywnych tożsamości zaliczam: pierwotność, cywilność oraz sakralność. Jednocześnie za S. Eisenstad'em przyjęłam, że kod pierwotności koncentruje się na składnikach, takich jak, płeć i pokolenie, pokrewieństwo, terytorium, rasa czy język. Jest to granica naturalna. Kolejnym kodem jest cywilność, czyli to, co jest związane ze świadomością cywilną. Ten kod „buduje się na podstawie zapoznania się z pisanymi i niepisanymi regułami postępowania, tradycyjnymi i rutynowymi praktykami społecznymi

definiującymi i demaskującymi granice zbiorowości. Reguły te uważa się za jądro zbiorowej tożsamości wspólnoty” (2009: 65). Ostatni kod sakralny lub transcendentálny, związany jest z wyznaczeniem granicy między „my” a „obcy” na podstawie relacji kolektywnego podmiotu z dziedziną wzniosłości i sacrum.

Analizę pojęcia *kosmopolityzm* rozpoczęłam od starożytnej Grecji i definiowania pojęcia przez greckich cyników, jednocześnie wskazałam iż kosmopolityzm swego obecnego wymiaru i znaczenia nabierać zaczął od lat powojennych.

Wnikliwa analiza topografii obcości, w jasny sposób wskazała, że to właśnie nurt filozofii powojennej, w znamienity sposób przyczynił się do określenia relacji między „my” a „obcym”. Przez wzgląd na doświadczenia drugiej wojny światowej i Holokaustu, wyrażał on troskę, o to, by nigdy więcej ludzkości nie przyszło doświadczyć, tak dramatycznych relacji między „nami” a „obcymi”, tym samym wpływając na współczesne pojmowanie kosmopolityzmu. Przyjęłam, że istotą kosmopolityzmu etycznego winno być ustalenie relacji między „nami” a „obcymi”, gdyż jego główne założenie sprowadza się do twierdzenia, że wszyscy ludzie są przedmiotem takiego samego zbioru praw moralnych. Tym samym, winniśmy traktować tych innych zgodnie z tymi prawami, bez względu na to, gdzie oni żyją oraz podobnie, owi oni winni traktować nas, w ten sam sposób (Miller 2007).

Aby wyznaczyć główne bariery dla tworzenia się kosmopolitycznych kolektywnych tożsamości, poddałam analizie kody je kształtujące, co doprowadziło do następującego wniosku: największe zagrożenie dla tworzenia współczesnych kosmopolitycznych tożsamości stanowi kod sakralności, bowiem związany jest z wyznaczeniem granicy między „my” a „obcy”, na podstawie relacji kolektywnego podmiotu z dziedziną wzniosłości i sacrum. Związany jest on ze światem wartości, co prawda kosmopolityzm nie zakłada ich uniwersalizacji, to jednak, jak pisze S.P. Huntington (2005), różnice kulturowe, wywodzące się w znacznie mierze z podziałów religijnych, współcześnie stają się głównymi źródłami konfliktów.

Postawiłam, zatem kolejne pytanie, czy różnice spowodowane różnorodnością religijną świata, uniemożliwiają budowanie trwałych kosmopolitycznych tożsamości? Ontologiczna odpowiedź brzmi, dopóty relacja między religiami nie zostanie oparta na kosmopolitycznych zasadach, a więc na tolerancji względem „obcych” religii, kod ten będzie stanowił najpoważniejszą barierę w kreowaniu kosmopolitycznych wspólnot. Jednocześnie analiza literatury wskazała, że współczesny międzyreligijny kosmopolityczny dialog winien być oparty na tolerancji, jednak nie mówimy tu o nieograniczonej tolerancji, a o takiej, która narzucać będzie pewne ograniczenia, opierając się na szacunku do drugiego człowieka, życia i wolności oraz jego podstawowych praw.

Prowadzone przeze mnie rozważania, z założenia skierowane były w stronę stworzenia propozycji reform ładu międzynarodowego w stronę demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej, dlatego uznałam za niezbędną analizę źródeł nowożytnej demokracji. Przez wzgląd na tematykę pracy, istotnym wydawał się być powrót do źródeł ustroju demokratycznego, które w swej istocie skupiały się na bezpośredniej partycypacji obywatelskiej w procesach decyzyjnych. Wnikliwa analiza przeszłych form partycypacji obywatelskiej w procesach decyzyjnych zdecydowała o tym, iż należy dokonać także analizy form demokracji współczesnej, postulujących społeczne zaangażowanie i uczestnictwo w podejmowaniu decyzji, nie tylko na poziomie lokalnym, narodowym, ale i globalnym. Bowiem, współczesna demokratyzacja winna być procesem wielowymiarowym, wieloetapowym i dążyć w swym zamyśle do angażowania licznych grup społecznych w procesy współdecydowania w ramach systemu *global governance* (Gutmann 1998; Frith 2008; Dryzek 2001; 2005).

W świetle przeprowadzonej analizy, stwierdziłam, że w ostatnich latach, rozwijany jest model określany mianem *demokracji deliberatywnej*. Teoretycy zajmujący się tym zagadnieniem „proponują wprowadzenie do polityki kwestii moralności i sprawiedliwości oraz przedstawiają odmienne wyobrażenie demokratycznego obywatelstwa. (...) Proponując postrzeganie rozumu i racjonalnej argumentacji, zamiast interesu i agregacji preferencji, jako kluczowych elementów polityki, zastępują oni model ekonomiczny moralnym”. Jednocześnie, jako wyjściowe, dla realizacji celów tej pracy, przyjęłam za M. Sawardem (2008: 175), że demokracja deliberatywna to koncepcja demokracji, która kładzie nacisk raczej na znaczenie rozmowy, dyskusji i debaty dla praktyki demokratycznej niż na znaczenie głosowania. Jej zwolennicy dowodzą, że debata polepsza, jakość decyzji zbiorowych i zwiększa szansę ich zaakceptowania. Odmiany demokracji deliberatywnej obejmują zakres od akcentowania lokalnego przedstawicielstwa do wzmacniania debaty w obrębie przedstawicielskich organów ustawodawczych.

Wśród najistotniejszych poglądów dotyczących demokracji deliberatywnej wskazałam na teorię M. Carcasson i L. Sprain (2010), którzy uznają, iż do podstawowych zasad demokracji deliberatywnej zaliczyć należy: (a) trudne wybory, (b) osąd społeczny, (c) demokratyczny *governance*, (d) inkluzję i równość. Dogłębnej analizie poddałam również instrumenty demokracji deliberatywnej, do których zaliczono: dialog wyboru, sondaż deliberacyjny, dni deliberacji, panele obywatelskie, ratuszowe spotkania XXI wieku oraz wykorzystanie wydajności mediów masowych dla wspomagania procesów deliberacji (Fishkin 2011). Dodatkowo uznałam, iż ważnym jest nakreślenie najistotniejszych przeszkód dla rozwoju demokracji deliberatywnej. Tutaj zgadzam się z (Dryzek 2008: 15), który zalicza do nich fundamentalizm religijny, konformizm ideologiczny i segmentowe autonomie, które tłumią

różnorodność poglądów uznawaną w świetle moich badań za niezbędną dla kosmopolitycznej deliberacji.

W pracy przedstawiłam jedną z bardziej znanych propozycji zmian ładu międzynarodowego, a mianowicie koncepcję demokracji kosmopolitycznej jako normatywną teorię stosunków międzynarodowych. Swoją obecną kształt zawdzięcza ona D. Heldowi. Uważam, że warto podkreślić jest to, że demokracja kosmopolityczna wyrosła, jako reakcja na wady „zniekształconej polityki globalnej”. Natomiast kosmopolityzm ukierunkowany na radykalną krytykę mechanizmów utrwalania globalnej nierówności i niesprawiedliwości, poszukuje bardziej ludzkiego i sprawiedliwszego ładu światowego. Stąd wynika potrzeba reform i demokratyzacji systemu *global governance*, których podstawowym zadaniem powinna być, zgodnie z tym co postuluje McGrew (2008:38) regulacja rynków globalnych i ochrona najbardziej narażonych grup przed zagrożeniami o charakterze ponadnarodowym.

Nadrzędnymi wartościami charakteryzującymi normatywny model demokracji kosmopolitycznej są: globalna sprawiedliwość, uniwersalizm praw człowieka, solidarność globalna, demokracja, rządy prawa, bezpieczeństwo jednostki. Demokracja ta musi być demokracją nie tyle narodową, ale i ponadnarodową, w której proces współdecydowania oparty będzie nie tyle na wyborach, co raczej na deliberacji. Warty podkreślenia jest, że literatura przedmiotu wskazuje na fakt, że kosmopolityczna wspólnota polityczna musiałaby wykształcić całościową sieć demokratycznych forów publicznych, obejmujących miasta, państwa narodowe, regiony oraz szerszy ład ponadnarodowy. Twierdzenie to znalazło swoje odbicie w ostatniej części pracy.

Warto podkreślić, że zdaniem wielu badaczy przedmiotu, globalna demokracja kosmopolityczna jest ambitnym projektem, którego celem jest osiągnięcie ładu międzynarodowego opartego na rządach prawa i demokracji. Pośród polityków, dyplomatów istnieje wyraźna tendencja do lekceważenia założeń demokracji kosmopolitycznej. Jak pisze D. Archibugi - nie zaprzeczają oni istotności implementacji jej zasad, jednak wskazują na inne, nader istotne czynniki kształtujące stosunki międzynarodowe, takie jak polityczne wpływy narodów, interesy własne rządów oraz interesy geopolityczne. Zgodnie z tą linią argumentacji, każdy wysiłek, pomijający te twarde fakty skazany jest na porażkę i uznawany za projekt czysto utopijny. *Rzecz marzycieli, którzy tak naprawdę, nie pojmują istoty polityki światowej.* Demokracja kosmopolityczna, zatem powinna być postrzegana, jako projekt nowego ładu międzynarodowego opartego na koncepcji, której celem jest wzmocnienie demokracji na trzech różnych, aczkolwiek wzajemnie wspierających się poziomach: demokracji wewnątrz narodów, demokracji wśród państw oraz globalnej demokracji.

W ostatniej części monografii przedstawiłam autorski model przeobrażeń ładu międzynarodowego w stronę demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej, która miałaby stać się podstawową przesłanką i postulowanym kierunkiem zmian systemu *global governance*, tak by mógł on zmierzyć się z wyzwaniami XXI wieku. Model ten, uwzględniając specyfikę czasów współczesnych, zakłada, iż analiza ładu międzynarodowego musi brać pod uwagę globalność zjawisk. Co więcej, wzajemnie przenikające się płaszczyzny problemowe wymagają holistycznego i interdyscyplinarnego podejścia. Proces kreacji proponowanego modelu w stronę takiego, który opierałby swoje główne wartości, na takich kategoriach jak: demokratyzacja, spójność społeczna i sprawiedliwość globalna, jak i partycypacja społeczna w procesach decyzyjnych od poziomu lokalnego do globalnego, kapitał społeczny, etyka wewnątrz i między generacyjna, wymaga zintegrowanego podejścia całej społeczności międzynarodowej.

Proponowany model demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej, wywiedziony z fundamentów teorii demokracji, opiera się na dwóch postulowanych filarach: na zreformowanym systemie *global governance* przekształconym w stronę demokracji kosmopolitycznej ze wskazaniem konceptualizacji przekształceń na poziomie gospodarczym i politycznym; oraz na nowym ujęciu problematyki społecznej partycypacji w procesach decyzyjnych opartym na postulacie budowy trwałego i zaangażowanego społeczeństwa deliberatywnego. Proponowany model stanowi innowacyjny, autorski wkład do nauki o polityce.

Postulowana istota demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej w swym zamyśle wychodzi naprzeciw politycznym wyzwaniom XXI wieku, przyjmując, iż sednem przemian powinna stać się sprawiedliwość globalna, solidarność społeczna, kosmopolityzm etyczny, gwarantujący zabezpieczenie podstawowych praw człowieka wszystkim mieszkańcom naszej planety, oraz kosmopolityzm instytucjonalny gwarantujący zabezpieczanie tych praw, a także partycypacja społeczna w procesach decyzyjnych na poziomie lokalnym, narodowym i ponadnarodowym.

Koncepcja demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej bazuje na założeniu, iż proces jej wdrażania winien być wsparty przez otwarcie procesów decyzyjnych dla szerokiego spektrum aktorów społecznych i zarazem budowanie silnego społeczeństwa deliberatywnego.

Spółeczeństwa, które biorąc aktywny udział w debatach, dyskusjach i zorganizowanych rozmowach, będzie angażować się w praktykę demokratyczną, stając się ważnym drogowskazem dla podejmujących wiążące decyzje polityczne. Istotnym jest fakt, że przez edukacyjną siłę procesów publicznej deliberacji, następować będzie proces generowania wspólnotowości między obywatelami globalnej społeczności międzynarodowej, sprawiedliwości procedur społecznej deliberacji, jakości rezultatów publicznej deliberacji, stosowności idei politycznych agregowanych przez demokrację deliberatywną.

Résumé

W pracy wyszczególniłam następujące płaszczyzny, na których powinny zajść przeobrażenia: polityczną, ekonomiczną i społeczną. Sednem przeobrażeń politycznych winno stać się po pierwsze, przyjęcie i realizacja założeń demokracji kosmopolitycznej, po drugie zaś, przyjęcie, iż współcześnie podstawą ładu międzynarodowego winny stać się następujące przesłanki:

- Świat składa się, i dzieli na suwerenne państwa, które pozostają pod wpływem, jak i wpływają na struktury ponadnarodowe;
- Procesy stanowienia prawa, rozstrzygania sporów i egzekwowania praw w dużej mierze podlegają strukturom ponadnarodowym, które w swej działalności winny kierować się szeroko pojmowanym globalnym dobrem wszystkich mieszkańców naszej planety, nie zaś logiką konkurencyjnej walki o władzę;
- Różnice pomiędzy państwami nigdy nie powinny być rozstrzygane przy użyciu siły;
- Odpowiedzialność za transgraniczne akty bezprawia jest „wspólną sprawą”, dotyczącą nie tylko tych, którzy są przez nie dotknięci, ale przede wszystkim, tych, którzy za dany akt bezprawia są odpowiedzialni;
- Wszystkie państwa winny być równe w obliczu prawa;
- Prawo międzynarodowe powinno być zorientowane na tworzenie reguł współegzystowania; tworzenie stałych relacji między państwami i ludźmi, winno stać się priorytetowym celem, tak, aby pomóc w zaspokajaniu globalnych wyzwań społecznych, nie zaś narodowych celów politycznych;
- Organizacje międzynarodowe, zarówno te rządowe, jak i pozarządowe, które obejmują niemalże wszystkie aspekty życia społecznego, winny kierować się dwoma najistotniejszymi przesłankami: po pierwsze, winny dążyć do zaspokojenia podstawowych potrzeb wszystkich członków naszej globalnej rodziny, po drugie, winny one respektować podstawowe ludzkie wolności;
- Procesy decyzyjne we wszystkich międzynarodowych organizacjach międzyrządowych winny zostać ujednolicone i opierać się na zasadzie większościowej, tym samym reguła głosowania ważonego, która prowadzi do uprzywilejowania danej grupy państw powinna na trwałe zostać wyeliminowana;

- Społeczeństwo deliberatywne powinno zostać obdarzone szerokim zakresem kompetencji, dopuszczających je do partycypacji w globalnych procesach decyzyjnych.

Na płaszczyźnie ekonomicznej do najistotniejszych przeobrażeń zaliczam:

- trwałe przyjęcie założeń, iż rozwój rozpatrywany winien być, jako proces poszerzania ludzkich wolności
- oraz
- przekonanie, że winien być on gwarantem sprawiedliwości zarówno między, jak i wewnątrz generacyjnej, co narzuca bardziej altruistyczne podejście do kwestii globalnej ekonomii. Jednocześnie do podstawowych wyzwań gospodarczych współczesnego świata winno zaliczyć się umożliwienie wszystkim członkom globalnej społeczności równego uczestnictwa w procesach rozwojowych
- podejście związane z kosmopolityzmem etycznym, które zakłada iż nasze postępowanie winno naznaczone być normą odpowiedzialności nie tylko za tych, których znamy, którzy są nam bliscy, ale i za tych odległych, tak w czasie, jak i w przestrzeni.

Przeobrażenia na płaszczyźnie społecznej są jednym z kluczowych założeń demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej, w głównej mierze powinny polegać na otwarciu procesów decyzyjnych dla szerokiego spektrum aktorów społecznych. Współczesne statystyki odnotowują bowiem drastyczne obniżenie się społecznej partycypacji, i raczej coraz częściej mówi się o kryzysie demokracji, i pogłębiającym się kryzysie zaufania do rządzących.

Wydaje się, iż przezwyciężenie tego impasu może opierać się na powrocie do klasycznych źródeł demokracji. Jako, że przyczyn kryzysu upatrywać należy w głównej mierze w napięciu, jakie powstaje na poziomie obietnicy wyborczej a faktycznej jej realizacji. Najślabszym ogniwem wydaje się być system przedstawicielski. Oczywistym jest, iż myśląc o tak złożonej rzeczywistości społeczno-politycznej, jaką jest współczesny ład międzynarodowy, nie możliwym jest postulowanie odejścia od systemu przedstawicielskiego i uczynienie demokracji bezpośredniej jego podstawą. Chodzi tu w głównej mierze o postulat szerokiego otwarcia globalnych procesów decyzyjnych dla zainteresowanych aktorów społecznych, którzy w ramach społeczeństwa deliberatywnego będą mogli wyrażać swoje opinie na interesujące ich tematy. Opinie te winny w istotny sposób wpływać na decydentów politycznych.

W pracy wprowadziłam autorskie pojęcie społeczeństwa deliberatywnego, które odnosi się do wspólnoty partycypujących w procesach decyzyjnych obywateli

globalnej wspólnoty międzynarodowej. Do najistotniejszych jego cech zaliczałam: zaangażowanie, bezstronność, „rozumność”, usieciowienie i otwartość:

Podstawą „rozumności” społeczeństwa deliberatywnego winny stać się „rozumne” decyzje polityczne, wypracowane w ramach ciągłego procesu uczenia się. Uczenie się winno stać się, zatem stałym elementem charakteryzującym społeczeństwo deliberatywne, a co za tym idzie, winien je charakteryzować wysoki kapitał ludzki. Ponadto, a może nade wszystko, społeczeństwo deliberatywne winno być społeczeństwem otwartym. W pierwszym ujęciu, otwartość społeczeństwa deliberatywnego rozumiana jest w popperowskim sensie, co oznacza, iż winno być to społeczeństwo, w którym jednostka ma prawa do osobistych decyzji, pomimo iż istnieje bardzo szerokie spektrum ludzkich poglądów, sprzecznych interesów (Popper 1987; 2006). W drugim ujęciu, otwartość społeczeństwa deliberatywnego rozumiana jest, jako taka, która daje możliwość włączenia każdej chętniej do tego jednostki, do istniejących już sieci funkcjonujących w ramach społeczeństwa deliberatywnego. Zatem, każdy kto będzie posiadał taką wolę, może przejść od poziomu „partycypującego ja” do poziomu „partycypujących my” i w ramach „partycypujących my” podejmować działania mające na celu uczestnictwo w procesach współdecyzyjnych.

Uczestnictwo społeczeństwa deliberatywnego w procesach współdecyzyjnych w prezentowanym modelu demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej, zasadniczo tworzy jej kręgosłup, a tym samym uważane będzie za niezbywalny dla niej warunek. *Zorganizowane i usieciowione* społeczeństwo deliberatywne, winno być istotnym partnerem dialogu dla organizacji o charakterze rządowym, zarówno tych państwowych, jak i ponadnarodowych; a jego głos winien w wymierny sposób wpływać na decyzje podejmowane w ramach systemu *global governance*.

Proponowany w monografii Janikowska 2017 model jest efektem wieloletnich badań autorskich i ma charakter normatywnej teorii stosunków międzynarodowych. Podstawowym wnioskiem pracy jest stwierdzenie, iż realizowany do tej pory model ładu międzynarodowego stał się nieadekwatnym do współzależnej i wysoce zglobalizowanej rzeczywistości. Wśród przedstawionych w nauce i analizowanych w monografii koncepcji przekształceń i reform systemu *global governance*, w wyraźny sposób brakuje teorii odnoszących się, nie tyle w sposób postulatyczny co praktyczny, do włączenia globalnego społeczeństwa obywatelskiego w procesy decyzyjne. Model, czerpiąc z bogactwa teoretycznego interdyscyplinarnego dyskursu w ramach konceptualizacji przekształceń ładu międzynarodowego, staje się nowatorski, gdyż wskazuje na instrumenty i narzędzia dla aktywizacji i partycypacji społecznej od poziomu lokalnego, przez narodowy aż do

globalnego. W monografii, obok proponowanych form inkluzji społecznej do procesów decyzyjnych, istotnym było wskazanie głównych przeszkód i zagrożeń, na które może być narażona demokracja na poziomie globalnym.

Przedstawiony powyżej cykl publikacji powiązanych tematycznie stanowi rezultat konsekwentnego procesu badawczego, u którego podstaw leżało poznanie przesłanek aktywizacji społeczeństwa obywatelskiego na poziomie od lokalnego do globalnego, wskazanie dominujących teorii rozwoju oraz sposobów włączenia do kreowania strategii rozwojowych aktorów pozarządowych, znalezienie korelacji między działaniami lokalnymi a tymi rozgrywającymi się na płaszczyznach ponadnarodowych, przybliżenie argumentów związanych z linią krytyki współczesnego ładu międzynarodowego, wskazanie na funkcjonujące w nauce normatywne teorie implikujące zmiany i przeobrażenia ładu międzynarodowego, dogłębne poznanie koncepcji sprawiedliwości globalnej, przeorientowanie badań z czysto politologicznych w stronę ich interdyscyplinarnego wymiaru, a wreszcie stworzenie autorskiej koncepcji ładu międzynarodowego opartego na demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej, która konstytuowana jest przez sprawiedliwość globalną.

Wykorzystanie i upowszechnienie wyników badań

Wyniki badań zaprezentowane w cyklu publikacji powiązanych tematycznie *Interdyscyplinarna konceptualizacja reform współczesnego ładu międzynarodowego w stronę demokracji kosmopolityczno-deliberatywnej. Od lokalnej partycypacji do globalnego współrzędzenia*, aktualnie już wykorzystywane są w cyklu kształcenia studentów zarówno na studiach licencjackich, magisterskich, jak i podyplomowych, jak i cytowane w publikacjach międzynarodowych i krajowych. Ponadto, część z nich stanowi materiał dydaktyczny dla przedstawicieli władz samorządowych, gdyż w sposób przejrzysty opisuje mechanizmy nowoczesnego zarządzania w gminie. Wiele z anglojęzycznych artykułów prezentowanych w cyklu publikacji powiązanych tematycznie stało się przyczynkiem do między paradygmatycznej debaty (cytowane już ponad 30 razy) na temat sprawiedliwości środowiskowej i globalnej, czego efektem jest monografia *Globalna sprawiedliwość*, która oprócz interdyscyplinarnego charakteru, jest również próbą konsolidacji międzynarodowego środowiska akademickiego, co w planach ma zaowocować cyklem konferencji międzynarodowych. Dodatkowo, środowiska związane z propagowaniem teorii sprawiedliwości globalnej, po publikacji wyżej wspomnianej monografii, wyraziły wolę do współtworzenia organizacji pozarządowej, zajmującej się propagowaniem wiedzy naukowej dotyczącej tematyki globalnej sprawiedliwości. Jestem osobą odpowiedzialną za stworzenie statutu organizacji. Dodatkowo z mojej inicjatywy powstało międzynarodowe e-

czasopismo naukowe *International and Multidisciplinary Journal of Global Justice (IMGJ)*. Jestem jego redaktor naczelną.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'J' followed by a horizontal line and a small flourish.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo- badawczych

5.a) Pozostałe obszary badawcze:

Oprócz wymienionych w poprzednim punkcie obszarów badawczych po uzyskaniu stopnia doktora, moja aktywność naukowa koncentrowała się w głównie mierze wokół kwestii związanych z polityczną płaszczyzną rozwoju zrównoważonego. Jednak i ta warstwa moich naukowych przedsięwzięć nie może być traktowana jako w pełni autonomiczna od przedstawionych powyżej osiągnięć. Można bowiem wskazać na korelację zagadnień związanych z politycznymi aspektami rozwoju zrównoważonego a przedstawionym wcześniej cyklem publikacji powiązanych tematycznie.

Istotą koncepcji rozwoju zrównoważonego jest mianowicie świadome kierunkowanie międzynarodowych procesów politycznych, tak aby spełniały one wymagania założeń rozwoju zrównoważonego, do których zaliczyć należy zmianę jakości współpracy między aktorami społecznymi a agendami rządowymi, budowanie trwałego globalnego sojuszu na rzecz ochrony środowiska naturalnego, zwiększenie aktywności społeczeństwa obywatelskiego w procesach decyzyjnych, trwałe wpisanie zasad sprawiedliwości między generacyjnej do procesu tworzenia strategii rozwojowych, tak na lokalnej, narodowej, jak i globalnej płaszczyźnie.

Badania, które prowadziłam, w tym obszarze tematycznym zaowocowały publikacją następujących artykułów;

- Janikowska O. (2010) Social marketing as promotion tool for sustainable development (in:) H. Badura (ed.) *Die Zukunft Europas und das Problem mit den Werten*, Europäische Akademie für Lebensforschung, Integration und Zivilgesellschaft, Wien.
- Janikowska O. (2008) Zrównoważony rozwój lokalny (w:) E. Zamościńska, B. Gajewska (red.) *Przewodnik po zrównoważonym rozwoju*, Fundacja Nauka dla Środowiska, Koszalin.
- Janikowska O. (2008) Partnerstwo międzysektorowe (w:) E. Zamościńska, B. Gajewska (red.) *Przewodnik po zrównoważonym rozwoju*, Fundacja Nauka dla Środowiska, Koszalin.
- Janikowska O. (2007) Challenges and obstacles for the practical implementation of sustainable development in higher education (w:) W.L. Fiho, E.I. Manolas, M.N. Sotirakou, G.A. Boutakis (eds) *Higher Education and the Challenge of Sustainability: Problems, Promises and Good Practice*, Environmental Education Center of

Soufli.

- Janikowska O. (2007) Kapitał społeczny jako współczesny czynnik rozwoju (w:) J. Sztumski (red.) *Zeszyty Naukowe Katedry Socjologii i Psychologii*, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice.

Ich celem było propagowanie wiedzy dotyczącej dobrze zbadanej problematyki rozwoju zrównoważonego a także autorskie ujęcie tych zagadnień.

Artykuł Janikowska O. (2010) Social marketing as promotion tool for sustainable development (in:) H. Badura (ed.) *Die Zukunft Europas und das Problem mit den Werten*, Europäische Akademie für Lebensforschung, Integration und Zivilgesellschaft, Wien, spotkał się z dobrym przyjęciem środowiska naukowego skupionego wokół koncepcji rozwoju zrównoważonego. Zaproponowałam w nim nowatorskie spojrzenie na kwestie marketingu społecznego, uznając za Philipem Kotlerem, iż marketing społeczny należy traktować jako sztukę sprzedaży społecznie pożądanых zachowań, które przynoszą długoterminowe benefity. Innowacyjnym w ówczesnym czasie było zderzenie głównych celów marketingu społecznego z założeniami rozwoju zrównoważonego i przedstawienie propozycji uczynienia go jedną z osi napędowych dla praktycznej implementacji założeń rozwoju zrównoważonego. W chwili obecnej, kampanie społeczne (będące narzędziem marketingu społecznego) promują podstawowe cele rozwoju zrównoważonego. Za przykład mogą tutaj posłużyć kampanie realizowane przez Ministerstwo Środowiska dotyczące między innymi segregacji odpadów (kampania Nasze śmieci), oszczędzania energii w domach (kampania Dom, który dla mnie oszczędza) ochrony powietrza (kampania TworzyMY Atmosferę)

Istotnym wkładem dla popularyzowania wiedzy z zakresu rozwoju zrównoważonego były artykuły zawarte w bardzo ciekawie pod względem graficznym wydany *Przewodnik po rozwoju zrównoważonym*, w którym opublikowałam dwa artykuły mojego autorstwa;

- Janikowska O. (2008) Zrównoważony rozwój lokalny (w:) E. Zamościńska, B. Gajewska(red.) *Przewodnik po zrównoważonym rozwoju*, Fundacja Nauka dla Środowiska, Koszalin.

Wskazałam tutaj na najistotniejsze elementy konstytuujące lokalny wymiar rozwoju zrównoważonego, wyraźnie podkreślając rolę społeczeństwa obywatelskiego w tym procesie. Omówiłam pojęcie kapitału społecznego i jego znamienitą rolę w procesie generowania strategii rozwoju lokalnego. Dodatkowo zaprezentowałam model prawidłowej komunikacji urzędu gminy z jej bliższym i dalszym otoczeniem, uznając iż to właśnie transparentność działań lokalnych władz wpływa na zwiększenie zaufania do jej działań, przyczyniając

się tym samym do aktywizacji interesariuszy gminy w trakcie procesu planowania a później wdrażania lokalnych strategii rozwoju.

- Janikowska O. (2008) Partnerstwo międzysektorowe (w:) E. Zamościńska, B. Gajewska (red.) *Przewodnik po zrównoważonym rozwoju*, Fundacja Nauka dla Środowiska, Koszalin.

W tym artykule zwróciłam uwagę na fakt, iż dla budowania rozwoju zrównoważonego w gminie niezwykle istotnym jest udział nie tylko zwykłych obywateli, jak i organizacji rządowych i pozarządowych oraz wszelkich, nawet nie formalnych grup obywateli. Według Komisji Europejskiej, to właśnie partnerstwo międzysektorowe i publiczno-prywatne pozwala na zrównoważone rozwijanie się regionów.

Natomiast artykuł Janikowska O. (2007) Challenges and obstacles for the practical implementation of sustainable development in higher education (w:) W.L. Fiho, E.I. Manolas, M.N. Sotirakou, G.A. Boutakis (eds) *Higher Education and the Challenge of Sustainability: Problems, Promises and Good Practice*, Environmental Education Center of Soufli, powstały w ramach Europejskiego Programu Badawczego kierowanego przez grecki Environmental Education Center of Soufli, to artykuł, który wniósł nowy głos do dyskusji dotyczącej wyzwań rozwoju zrównoważonego na poziomie procesu dydaktycznego. Zaproponowałam w nim wprowadzenie na terenie Unii Europejskiej ujednoliconego, standaryzowanego kursu dydaktycznego z zakresu rozwoju zrównoważonego na wyższych uczelniach.

W artykule Janikowska O. (2007) Kapitał społeczny jako współczesny czynnik rozwoju (w:) J. Sztumski (red.) *Zeszyty Naukowe Katedry Socjologii i Psychologii*, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice, przeprowadziłam rozważania związane z poszerzaniem kapitału społecznego jako niezmiernie istotnego czynnika warunkującego rozwój zrównoważony.

Istotnym elementem badań z zakresu politycznych aspektów rozwoju zrównoważonego były też referaty wygłoszone na wielu konferencjach międzynarodowych. Do najważniejszych z nich zaliczyć należy;

- Multi-Cultural Dimension of Sustainable Development, Intercultural Dialogue and Management, 9th International Conference Organised by the University of Primorska, Faculty of Management Koper, Slovenia, University Centre for Euro-Mediterranean Studies, Slovenia, and the European Institute of the Mediterranean, Barcelona, Spain, 26–29 November 2008, Barcelona.
- Political institutionalization of responsibility for future generations, Economic and Environmental Studies, Opole University, April 2008.

- Modern society versus spiritual dimension of sustainable development. German Environmental Sociology Summit 007, International and Interdisciplinary Challenges, University of Lüneburg, Germany, November 8 – 10, 2007.
- Challenges and obstacles for practical implementation of sustainable development in higher education 1st European Conference on Education for Sustainable Development - Higher Education and the Challenge of Sustainability: Problems, Promises and Good Practice”, Orestiada - Soufli, Prefecture of Evros, Greece, 5 - 7 October 2007.

Bardzo ważnym elementem mojej działalności popularyzującym naukę wydaje się być redakcja naukowa monografii:

- Janikowska O., Słodczyk J. (red.) (2016) *Globalna sprawiedliwość*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole [ISBN 978-83-7395-711-4].

Specyfiką monografii jest jej interdyscyplinarność oraz fakt, że do jej współtworzenia udało się pozyskać międzynarodowy zespół autorytetów z zakresu koncepcji globalnej sprawiedliwości. W efekcie pozwoliło na zbudowanie naukowego konsorcjum, które planuje kolejne wydanie monografii z tego zakresu tematycznego.

Będąc redaktorem naukowym tej pozycji zdobyłam wiedzę z zakresu koordynowania wspólnych wysiłków naukowych.

5.b) Udział w projektach Unijnych:

Współpraca w ramach projektu „Wiele Odcieni Zieleni” dzięki pomocy finansowej Unii Europejskiej z programu środki przejściowe PL2005/017 - 488.01.01.01 „Podnoszenie świadomości społecznej i wzmocnienie orzecznictwa oraz działań monitorujących organizacji pozarządowych”. W ramach wyżej wspomnianego projektu którego efektem była publikacja *Przewodnika po rozwoju zrównoważonym* opublikowane zostały dwa artykuły mojego autorstwa, będące częścią składową monografii:

- Janikowska O. (2008) *Zrównoważony rozwój lokalny* (w:) E. Zamościńska, B. Gajewska (red.) *Przewodnik po zrównoważonym rozwoju*, Fundacja Nauka dla Środowiska, Koszalin
- Janikowska O. (2008) *Partnerstwo międzysektorowe* (w:) E. Zamościńska, B. Gajewska (red.) *Przewodnik po zrównoważonym rozwoju*, Fundacja Nauka dla Środowiska, Koszalin.

Opracowanie ramowej koncepcji cyklu anglojęzycznych wykładów w ramach programu Erasmus IP i prowadzenie wykładów (Intensive Program), zorganizowanych przez Wydział Zarządzania Uniwersytetu Primorskiego w Słowni, 2008. W cyklu wygłosiłam następujące wykłady w języku angielskim:

- Polityczno-ekonomiczne uwarunkowania ładu międzynarodowego;
- Rola organizacji międzynarodowych we współczesnym świecie;
- Rola społeczeństwa obywatelskiego w procesie poszerzania demokracji lokalnej.

Udział w unijnym projekcie *Uczelnia na miarę potrzeb- program rozwojowy GWSH* w ramach którego przygotowałam szereg kursów e-learningowych (kontentów) z zakresu:

- Bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego;
- Globalizacji i regionalizacji;
- Organizacji międzynarodowych;

Celem i zamierzeniem kursów e-learningowych było stworzenie suplementu wykładów, które stanowią pomoc dydaktyczną dla studentów. Jednocześnie platformy e-learningowe traktowane mogą być i są jako nowoczesne i interaktywne podręczniki akademickie (skrypty).

Udział w projekcie "Gospodaruj Przestrzeni! Rewitalizuj Tereny!" - w ramach studiów podyplomowych realizowanych w latach 2010-2012 przez Górnośląską Wyższą Szkołę Handlową. Projekt był realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, priorytet II – Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących, działanie 2.1 – Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki, poddziałanie 2.1.1 – Rozwój kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach. W ramach, którego prowadziłam następujące cykle wykładów:

- Strategie rozwoju lokalnego i regionalnego;
- Samorząd terytorialny.

Udział w projekcie europejskim *Higher Education and the Challenge of Sustainability: Problems, Promises and Good Practice*, w ramach

Europejskiego Programu Badawczego kierowanego przez grecki Environmental Education Center of Soufli.

5.c) Publikacje nie wliczone do cyklu publikacji powiązanych tematycznie:

E-learning:

- Janikowska O. (2015) *Globalizacja i regionalizacja*, GWSH, Katowice (objętość – 123 ramki).
- Janikowska O. (2014) *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe*, GWSH, Katowice (objętość – 128 ramek).
- Janikowska O. (2014) *Organizacje międzynarodowe*, GWSH, Katowice (objętość – 147 ramek) .

Redakcja naukowa:

- Janikowska O. [udział w redakcji 50%], Słodczyk J. [udział w redakcji 50%] (red.) (2016) *Globalna sprawiedliwość*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole [ISBN 978-83-7395-711-4].

Artykuły

- Janikowska O., Słodczyk J. (2016) Wstęp (w:) O. Janikowska, J. Słodczyk (2016) *Globalna sprawiedliwość*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole.
- Janikowska O. (2010) Social marketing as promotion tool for sustainable development (in:) H. Badura (ed.) *Die Zukunft Europas und das Problem mit den Werten*, Europäische Akademie für Lebensforschung, Integration und Zivilgesellschaft, Wien.
- Janikowska O. (2008) Zrównoważony rozwój lokalny (w:) E. Zamościńska, B. Gajewska (red.) *Przewodnik po zrównoważonym rozwoju*, Fundacja Nauka dla Środowiska, Koszalin.
- Janikowska O. (2008) Partnerstwo międzysektorowe (w:) E. Zamościńska, B. Gajewska (red.) *Przewodnik po zrównoważonym rozwoju*, Fundacja Nauka dla Środowiska, Koszalin.
- Janikowska O. (2007) Challenges and obstacles for the practical implementation of sustainable development in higher education (w:) W.L. Fiho, E.I. Manolas, M.N. Sotirakou, G.A. Boutakis (eds) *Higher Education and the Challenge of Sustainability*:

Problems, Promises and Good Practice, Environmental Education Center of Soufli.

- Janikowska O. (2007) Kapitał społeczny jako współczesny czynnik rozwoju (w:) J. Sztumski (red.) *Zeszyty Naukowe Katedry Socjologii i Psychologii*, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice.
- Janikowska O. (2007) Innowacje w nauce versus globalizacja, *Innowacje w edukacji akademickiej*, 1(6), 12-19.

5.d) Rady naukowe/programowe/recenzje

- Redaktor naczelna e-czasopisma naukowego *International and Multidisciplinary Journal of Global Justice (IMGJ)*
- Redaktor Naczelna (Editor-in-chief) czasopisma *Greener Journal of World Peace, Security and Development* (czasopismo obecnie w zawieszeniu wydawniczym)
- Członkini rad redakcyjnych (Editorial Board) czasopism:
 - Greener Journal of Social Sciences,
 - Greener Journal of Sociology and Social Welfare,
 - Greener Journal of Political and Social Sciences,
 - Greener Journal of World Peace, Security and Development,
 - Greener Journal of Philosophy and Public Affairs.
- Recenzentka:
 - Journal of US-China Public Administration.
 - Greener Journal of Political and Social Sciences.
- Członkini Rad Naukowych oraz recenzentka artykułów konferencyjnych:

- 2nd Electronic International Interdisciplinary Conference (EIIC 2014)
- 1st Electronic International Interdisciplinary Conference 2013 (<http://www.eiic.cz/about-conference/>)
- 1st International Virtual Conference on Advanced Scientific Results (SCIECONF-2013), Slovakia, Zilina, June 10. - 14., 2013
- Transition to sustainable production and consumption systems in a globalising world, Opole, 16-17 marca 2015 r.

Jestem recenzentką ponad 50 prac magisterskich i licencjackich.

5.e) Członkostwo w organizacjach/komisjach:

- Stowarzyszenie Centrum Badań Społecznych, Berlin (Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung)
- Polsko-Niemiecka Sieć Naukowców na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju (Deutsch-Polnisches Netzwerk Wissenschaftler für nachhaltige Entwicklung)
- Komisja Studiów nad Przyszłością Górnego Śląska, Polska Akademia Nauk

5.f) Wybrane wygłoszone referaty:

w języku angielskim:

- Multi-Cultural Dimension of Sustainable Development, Intercultural Dialogue and Management, 9th International Conference Organised by the University of Primorska, Faculty of Management Koper, Slovenia, University Centre for Euro-Mediterranean Studies, Slovenia, and the European Institute of the Mediterranean, Barcelona, Spain, 26–29 November 2008, Barcelona.
- Political institutionalization of responsibility for future generations, Economic and Environmental Studies, Opole University, April 2008.
- Modern society versus spiritual dimension of sustainable development. German Environmental Sociology Summit 007, International and Interdisciplinary Challenges, University of Lüneburg, Germany, November 8 – 10, 2007
- Challenges and obstacles for practical implementation of sustainable development in higher education 1st European Conference on Education for Sustainable Development - Higher Education and the Challenge of Sustainability: Problems, Promises and Good Practice”, Orestiada - Soufli, Prefecture of Evros, Greece, 5 - 7 October 2007
- Kosmopolityczna sprawiedliwość globalna, IX Polski Zjazd Filozoficzny, Politechnika Śląska, Komitet Nauk Filozoficznych PAN, Polskie Towarzystwo Filozoficzne, Uniwersytet Śląski, 17-21.09.2012, Wisła.

5.g) Udział w krajowych i międzynarodowych konferencjach:

- VI Konferencja Krakowska, Polska w Europie wielu prędkości, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków, 17-18 czerwca 2013.
- The 1st Virtual International Conference on Advanced Research in Scientific Areas (ARSA-2012), December 3 - 7, 2012, Slovakia.
- IX Polski Zjazd Filozoficzny, Politechnika Śląska, Komitet Nauk Filozoficznych PAN, Polskie Towarzystwo Filozoficzne, Uniwersytet Śląski, 17-21.09.2012, Gliwice-Wisła.
- V Konferencja Krakowska, Transformacja sceny europejskiej i globalnej XXI wieku. Strategie dla Polski, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków, 25-26 maja 2012.
- V Konferencja naukowa z cyklu „Etyka i życie publiczne” – Oblicza chciwości a życie publiczne. Organizator: Katedra Etyki Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, 23–24 października 2012, Kraków.
- Die Zukunft Europas und das Problem mit den Werten / Przyszłość Europy a problem z wartościami, 14. Międzynarodowa Konferencja Europejska, 14. Internationale Europakonferenz, 12.-14. Kwietnia / 12.-14. April 2010, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice.
- Zrównoważony rozwój. Od naukowego badania do politycznej strategii, III polsko- niemiecka konferencja, Uniwersytet Śląski, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Forschungszentrum Karlsruhe, Institut für Technikfolgenabschätzung und Systemanalyse Fraunhofer Centrum Europy Środkowej i Wschodniej , Leipzig, 25 listopad - 27 listopad 2009, Uniwersytet Śląski, Katowice
- Filozofia w służbie polityki, Zakład Filozofii, Socjologii i Psychologii Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, 4–5 grudnia 2009, Chorzów.
- The value of human life in the 21st century or the limits of human power of disposition, 13th International European Conference, European Academy for Life Research, Integration and Civil Society – EALIZ, Krems, 26 -28 November 2009, Federal Ministry of Science and Research, Vienna.
- „Kultura a zrównoważony rozwój. Środowisko, ład przestrzenny, dziedzictwo”, Konferencja organizowana pod honorowym patronatem Marszałka Sejmu RP i Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego przez Polski Komitet do spraw UNESCO we współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Sala Kolumnowa, gmach Sejmu RP, dnia 30 marca 2009 r.

- Intercultural Dialogue and Management, 9th International Conference Organised by the University of Primorska, Faculty of Management Koper, Slovenia, University Centre for Euro-Mediterranean Studies, Slovenia, and the European Institute of the Mediterranean, Spain, 26–29 November 2008, Barcelona.
- Eighth International Conference on Current Issues of Sustainable Development, the Opole University, Fachhochschule Görlitz-Zittau, Internationales Hochschulinstitut Zittau and the Polish Association of Environmental and Resource Economists, 7-8 April 2008, Opole.
- German Environmental Sociology Summit 007, International and Interdisciplinary Challenges, University of Lüneburg, November 8 – 10, 2007, Lüneburg, Germany.
- 1st European Conference on Education for Sustainable Development “Higher Education and the Challenge of Sustainability: Problems, Promises and Good Practice”, 5 - 7 October 2007, Orestiada - Soufli, Greece.
- Seventh international conference on “Current Issues of Sustainable Development”, the Opole University and the Polish Association of Environmental and Resource Economists, 16-17 April 2007, Opole,

5.h) Praca dydaktyczna:

Posiadam ponad dziesięcioletnie doświadczenie dydaktyczne, zarówno w kształceniu studentów polskich, jak i zagranicznych, bowiem od 2008 roku prowadzę wykłady w ramach ośrodka zamiejscowego GWSH w Wiedniu. Mam także szereg doświadczeń w ramach studiów podyplomowych, ERASMUS oraz w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku. W trakcie mojej pracy dydaktycznej prowadziłam szereg wykładów i ćwiczeń, do których między innymi zaliczyć należy;

- Organizacje międzynarodowe,
- Geografia polityczna,
- Wstęp do nauki o państwie i polityce,
- Globalizacja i regionalizacja,
- Międzynarodowe problemy środowiska naturalnego,
- Podstawy wiedzy o stosunkach międzynarodowych,
- Doktryny polityczno-prawne,

- Organizacje pozarządowe,
- Komunikacja polityczna

5.i) Kształcenie kadry naukowej (liczba wypromowanych licencjatów, magistrów, doktorów)

wypromowani licencjaci i magistry – 45

5.j) Dorobek przed doktoratem

Moje zainteresowanie karierą naukową rozpoczęło się jeszcze w trakcie studiów, które odbyłam na Uniwersytecie Śląskim, Wydziale Nauk Społecznych w Katowicach. Już w ich trakcie, a także po ukończeniu studiów brałam udział w szeregu krajowych i międzynarodowych konferencji oraz przedstawiałam w trakcie nich swoje referaty. Do najważniejszych z nich należy zliczyć;

- *Challenges and obstacles for sustainable agro-food development in Babia Góra region.* International Conference on Current Issues of Sustainable Development, Opole 2005
- *Sustainable Agriculture versus Globalisation- Events in Time, Space and Complexity,* Third International Conference on Ecological Agriculture and Rural Development in Central and Eastern Europe within the Framework of the Enlargement of the European Union, Opole, Poland, 7- 8 - 9 kwiecień 2003.
- *Sustainable Waste Management in a Globalising World,* The fourth international conference on "Environmental Protection in the Baltic Region: Sustainable Waste management" the Gdańsk Technical University, Gdańsk University and the Civic Education Project, Gdańsk, Poland, marzec 2002.
- *Globalisation and environmental protection in Eastern and Central European Countries,* The first international conference on "Environmental Challenges in the Process of Eastward Expansion of the European Union", Opole, Poland, marzec 2001.
- *Environmental protection and globalisation,* The third international conference on "Environmental Protection in the Baltic Region: Environmental Challenges in the Process of Eastward Expansion of the European Union", Gdansk, Poland, marzec 2001.
- *Globalizacja a państwo narodowe, Globalizacja gospodarki a ochrona środowiska,* Szkoła Główna Handlowa, Warszawa, maj 2004
- *Globalizacja i zrównoważony rozwój, Konferencja: Globalizacja gospodarki a ochrona środowiska,* Szkoła Główna Handlowa,

Warszawa, maj 2000.

- Implementacja zasad rozwoju zrównoważonego w gminach babiogórskich, Uniwersytet Floryda, Akademia Hutniczo – Górnicza, Fundacja Sendzimir, Mogilany 2003
- *Propozycje implementacji zasad rozwoju zrównoważonego dla firmy Slug Recycling*, Uniwersytet Floryda, Akademia Hutniczo – Górnicza, Fundacja Sendzimir, Mogilany 2003

Brałam również udział w wielu interesujących pod względem badawczym, warsztatach naukowych i sympozjach;

- Third International Conference on Ecological Agriculture and Rural Development in Central and Eastern Europe within the Framework of the Enlargement of the European Union, Opole, Poland, April 2003.
- The fourth international conference on "Environmental Protection in the Baltic Region: Sustainable Waste management" the Gdańsk Technical University, Gdańsk University and the Civic Education Project, Gdańsk, Poland, March 2002.
- The second international conference on "Environmental Challenges in the Process of Eastward Expansion of the European Union" Opole, Poland, April 2002.
- National Dialogue Forum for Sustainable Development Johannesburg World Summit 2002 (Dialogforum Weltgipfel für nachhaltige Entwicklung, Johannesburg 2001) November 13-14 2001 Berlin,
- The Past and Future of Globalisation, 16 November 2001 Berlin lecture given by Carol M. Browner, Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung, Berlin
- Cycle of the lecture given by John Keane, Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung, Berlin, November-December, 2001:
 1. Global Civil Society,
 2. Fear and Democracy,
 3. Reflections on Cosmocracy,
 4. Ethics and Civil Society,
 - The first international conference on "Environmental Challenges in the Process of Eastward Expansion of the European Union", Opole, Poland, March 2001.
 - The third international conference on "Environmental

Protection in the Baltic Region: Environmental Challenges in the Process of Eastward Expansion of the European Union”, Gdansk, Poland, March 2001.

Dodatkowo przed obroną pracy doktorskiej odbyłam dwa staże o charakterze międzynarodowym ;

1. WZB (Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung) pod naukową opieką profesora U.E Simonisa- Berlina, od 01.11.2001 do 01.06. 2002
2. Uniwersytet California, Fundacja Sendzimir, Akademia Górniczo-Hutnicza (AGH) – *Challenges of sustainable development*

5.h) Popularyzowanie nauki;

W ramach działalności związanej z popularyzacją nauki stworzyłam ramową koncepcję międzynarodowego i interdyscyplinarnego czasopisma internetowego *International and Multidisciplinary Journal of Global Justice (IMGJ)*, którego jestem redaktorem naczelnym. Czasopismo dostępne jest na stronach <http://imgj.acadpub.online/index.php/archive/vol-1-issue-1-2018/>

Opis bibliometryczny cytowanej w autoreferacie literatury w Janikowska 2017.

Olga Janikowska

